

Lupp på allas läpp

Lupp 2010-2013

Lupp på allas läpp

Utvärdering av Lupp 2010-2013

Förord

Målen för den nationella ungdomspolitiken i Sverige var fram till den 17 juni 2014 att alla ungdomar ska ha verklig tillgång till inflytande och verklig tillgång till välfärd. De ungdomspolitiska målen är styrande för all statlig verksamhet men majoriteten av de beslut som berör ungas levnadsvillkor fattas i kommunerna. En ökad kunskap om ungas livssituation är många gånger nyckeln till en framgångsrik kommunal ungdomspolitik. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, tidigare Ungdomsstyrelsen, har utvecklat enkätverktyget Lupp, lokal uppföljning av ungdomspolitiken, för att kommuner på ett enkelt sätt ska kunna ta reda på hur ungas situation ser ut lokalt och utifrån den kunskapen utveckla en effektiv ungdomspolitik som bygger på sektorsövergripande samarbete.

Nästan 200 000 unga mellan 13 och 25 år har någon gång deltagit i en Lupp-undersökning sedan starten 2003. Drygt hälften av Sveriges kommuner har hittills genomfört undersökningen och allt fler kommuner använder verktyget återkommande. År 2009 gjordes en första uppföljning av kommunernas arbete med Lupp. Den resulterade i viktig kunskap som har bidragit till utvecklingen av såväl kommunernas som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors fortsatta arbete med Lupp. Denna utvärdering följer upp den kunskapen så att vi kan fortsätta att stötta kommunerna i att utveckla sin lokala ungdomspolitik på ett så effektivt sätt som möjligt. Tony Wågman, utredare vid Linnéuniversitetet har analyserat kommunernas svar och från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har Rikard Ambumsgård, Maria Billinger, Henrik Karlsson, Jonas Larsson-Thörnberg och Peter Pedersen deltagit i arbetet med Lupp.

Eva Theisz
vikarierande generaldirektör
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	7
Disposition	8
Om enkäten	8
Generell bedömning av Lupp	9
Före genomförandet	10
Förankring	10
Stöd från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	13
Under genomförandet	15
Luppenkäten	15
Efter genomförandet	16
Resultaten	16
Rapporten	17
W-Lupp	21
Ungdomarna	21
Stöd från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	24
Effekter av Luppdeltagande	25
Framgångsfaktorer med Lupp	29
Slutsatser och rekommendationer	30
Rekommendation vid intern analys	31
Rekommendationer vid extern analys	31
BILAGA 1 Metod och tillvägagångssätt	34
BILAGA 2 Tolkning av statistiska data	36
BILAGA 3 Luppenkäten	37
Referenser	

Sammanfattning

Utvärderingens övergripande syfte är att kartlägga vad enkätverktyget Lupp, lokal uppföljning av ungdomspolitiken, har bidragit med i kommunernas barn- och ungdomspolitiska arbete. Av särskild betydelse är en jämförelse över tid mellan deltagande Luppkommuner 2003–2008 och 2010–2013. Den förstnämnda gruppens resultat finns avhandlade i *Lupp på allas läpp* (Ungdomsstyrelsen 2010). Den fungerar som avstamp in i denna utvärdering i så måtto att flertalet fokusområden är desamma och nu ska följas upp. I inledningen förklarar vi närmare vad Lupp är.

Nedanstående punkter anger de mest centrala slutsatserna i utvärderingen. Eftersom kommunernas arbete med Lupp är så mycket mer än att bara genomföra själva undersökningen speglas detta i utvärderingen. Processen i en kommun har tre faser: Innan genomförandet av enkäten, under genomförandet av enkäten och efter genomförandet av enkäten. Ett förberedande arbete före undersökningen samt ett efterarbete gör att Luppundersökningen kan bli det bidrag till kommunens arbete med att utveckla en kunskapsbaserad ungdomspolitik som är tanken. För att få en fördjupad kunskap och mer nyanserad beskrivning av kommunernas arbete med Lupp bör dock utvärderingen läsas i sin helhet.

Generell bedömning av Lupp

- I princip samtliga kommuner är nöjda med Lupp som verktyg och med myndighetens stöd under processen som helhet, såväl 2009 som 2014.
- Tre av fyra är nöjda med hur kommunen arbetar med Lupp. Missnöjda kommuner har ofta inte haft användning av rapporten och/eller inte lyckats förändra den lokala ungdomspolitiken.

Före genomförandet av Lupp

- Nästan samtliga kommuner förankrar Lupp i kommunstyrelsen, men endast ett fåtal gör det i alla nämnder.
- Åtta av tio är nöjda med myndighetens stöd före (och under) genomförandet av enkäten, såväl 2009 som 2014. År 2009 efterfrågades fler kommunbesök i det stödjande arbetet, men dessa har blivit avsevärt färre 2014 (från 40 procent till 10 procent).

Under genomförandet av Lupp

- Nio av tio är nöjda med tidpunkten för genomförandet samt den tidsram som utgör datainsamlingen, såväl 2009 som 2014.

Efter genomförandet av Lupp

- Kommunerna får störst användning av sin rapport när både en populärversion och en traditionell rapport produceras samt när en extern part (forskare/konsult) involveras.
- Ungdomar är delaktiga i processen i något mindre utsträckning över tid, vilket går stick i stäv med kommunernas och myndighetens rekommendationer om att involvera ungdomar då det skapar bättre förutsättningar att lyckas med arbetet.
- Fler kommuner menar att Lupp har bidragit till förändringar av den lokala ungdomspolitiken (från 74 procent 2009 till 86 procent 2014).
- Fler kommuner anser att Lupp har bidragit till sektorsövergripande samverkan kring ungdomsfrågor (från 54 procent 2009 till 71 procent 2014)
- Sex av tio anser att myndigheten bör hjälpa till i analysarbetet, såväl 2009 som 2014.
- Erfarna Luppkommuner (3–5 deltaganden) lyckas i högre grad:
 - involvera ungdomar i processen.
 - få till stånd förändringar av ungdomspolitiken.
 - etablera sektorsövergripande samverkan.
- Erfarna Luppkommuner har dock lika stort behov av analysstöd som oerfarna kommuner (1–2 deltaganden).

Framgångsfaktorer med Lupp

- *Planering och förankring* berörs av de flesta kommuner både 2009 och 2014. Planering handlar övergripande om att fördela ansvar och organisera arbetet i processens alla led. Det innebär således att Luppsamordnaren har tät kontakt med politiker, förvaltningar och skolor samt har en förmåga att inta ett helhetsperspektiv kring Lupp i kommunen. Förankring innebär att få politiker och tjänstemän att inse vikten av Lupp, i syfte att få till stånd ett politiskt beslut kring deltagandet och att tjänstemän sedan driver processen framåt.
- *Datainsamling, uppföljning och professionell analys* lyfts också fram, men inte i lika hög grad. Uppföljning handlar dels om kontinuitet, dels om spridning av resultatet. Flera kommuner nämner att återkommande Luppundersökningar skapar kontinuitet och långsiktighet. Professionell analys var inte särskilt framträdande i utvärderingen 2009 men desto mer nu. Kommunerna menar att en forskare eller konsult ger frågan ökad dignitet, särskilt med en väl genomarbetad analys och rekommendationer till insatser/åtgärder.

Inledning

Verktøget Lupp, lokal uppfølging av ungdomspolitik, utarbetades av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor, tidigare Ungdomsstyrelsen, tillsammans med ett urval kommuner. En enkät riktar sig till 13–16-åringar, en till 16–19-åringar samt en till 19–25-åringar. Lupp var i bruk första gången 2003 och sedan dess har en ökande andel av landets kommuner genomfört undersökningen. Från 2003 till och med 2013 har 152 kommuner, fyra stadsdelar/kommundelar, två län och två regioner genomfört Lupp. Av de 152 kommunerna har 95 stycken (59 procent) gjort Lupp fler än en gång. Arbete med att genomföra undersökningen är ett samarbete mellan Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor och de enskilda kommunerna.

Myndigheten erbjuder själva enkäterna, lagrar och levererar data, erbjuder information, stöd och erfarenhetsutbyte samt tillhandahåller det webbaserade analysverktyget W-lupp. Den enskilda kommunen står för att förankra undersökningen lokalt, genomföra den, analysera materialet, skriva en rapport, sprida resultatet i kommunen, utarbeta en lokal ungdomspolitik och genomföra insatser utifrån den kunskap som kommer fram i undersökningen. Även om myndigheten är ansvarig för utvecklingen av enkäten så är kommunen avsändare av den lokala undersökningen.

Ungdomspolitik är sektorsövergripande och Lupp relaterar därmed till samtliga fem områden som den omfattar:

- utbildning och lärande
- hälsa och utsatthet
- inflytande och representation
- arbete och försörjning
- kultur och fritid.

Detta gör den till ett otroligt brett verktyg som, rätt använt, kan ge kommunerna värdefullt stöd i att utveckla en kunskapsbaserad ungdomspolitik. Syftet med Lupp är att stimulera sektorsövergripande processer och en helhetssyn på unga, ge kunskap om de unga som lever i kommunen och därigenom ge politiker och tjänstemän underlag i beslutsprocesser. Denna utvärdering är en del i arbetet med att stötta kommunerna i att utveckla sitt ungdomspolitiska arbete med Lupp som utgångspunkt. De konkreta frågeställningarna som varit vägledande för utvärderingen är:

- På vilka sätt har Lupp varit ett stöd i utvecklingen av en lokal ungdomspolitik?
- Vilka framgångsfaktorer respektive hinder finns i arbetet med Lupp?
- Vilka utvecklingsmöjligheter ser kommunerna med Lupp?
- Hur kan Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor stärka sitt stöd till de kommuner och regioner som deltar – före, under och efter genomförandet?

Som den sistnämnda frågeställningen indikerar fokuserar analysen på hur processen kan utvecklas och stärkas i samtliga faser av genomförandet. Därför lämnas avslutningsvis rekommendationer kring hur kommunerna kan förbättra och utveckla arbetet med Lupp. Därutöver har Tony Wågman lämnat rekommendationer till Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor gällande hur myndighetens stöd till kommunerna kan utvecklas.

Disposition

Utvärderingen inleds med kapitlet *Generell bedömning av Lupp*, vilket syftar till att ge en inledande och övergripande bild av hur kommunerna uppfattar Lupp och arbetet kring Lupp. Texten fungerar som utgångspunkt för utvärderingens tre empiriska kapitel: *Före genomförandet*, *Under genomförandet* och *Efter genomförandet* (av enkäten).

Kapitelindelningen bygger således på processens tre olika faser.

Sedan följer *Framgångsfaktorer med Lupp* som tar upp vad kommunerna anser vara betydelsefullt för ett lyckat genomförande i samtliga tre faser. Utvärderingen avslutas med *Slutsatser och rekommendationer*, ett kapitel som syftar till att knyta samman utvärderingen till en helhet samt förstärka och förbättra processen framöver. De som endast vill tillgodogöra sig utvärderingen i kortformat rekommenderas att läsa detta kapitel. I sammanfattningen på sidan 5 lyfts dessutom några av de slutsatser som utvärderingen kommer fram till. Bilaga 1 behandlar datainsamling och bilaga 2 tolkning av den statistik som ligger till grund för utvärderingen. I bilaga 3 finns den enkät som är grunden för själva utvärderingen.

Om enkäten

Genomgående hänvisas till *enkäten 2009 och enkäten 2014*. Enkäten 2009 avser deltagande kommuner 2003–2008. En utvärdering vars resultat finns presenterade i *Lupp på allas läpp* (Ungdomsstyrelsen 2010). Enkäten 2014 avser deltagande kommuner 2010–2014. Enkäten har under 2014 skickats ut till de personer som kommunerna har uppgett som kontaktpersoner för kommunens Lupp arbete. Till viss del är det samma kommuner som besvarat enkäten både 2009 och 2014 men jämförelserna mellan de två enkäterna kommer att göras mellan det totala antalet svaranden 2009 och det totala antalet svaranden 2014.

Jämförelser över tid kommer i vissa fall presenteras med procentsatser inom parentes i slutet av meningar, exempelvis motsvarar det första värdet enkäten 2009 och det andra enkäten 2014. En mer detaljerad redogörelse kring jämförelser över tid finns i bilaga 2. Tabeller och figurer redovisas i procent om inget annat anges.

Generell bedömning av Lupp

Bedömningen av Lupp som *verktyg* i det lokala barn- och ungdomspolitiska arbetet är i det närmaste enhälligt positiv och konstant över tid (från 100 procent till 96 procent nöjda). Samma utbredda tillfredsställelse finns dessutom för myndighetens stöd till kommunerna under processen rent generellt (från 96 procent till 97 procent nöjda).

Tre av fyra kommuner är nöjda med hur de *arbetar* med undersökningen. En av fyra är dock missnöjd, såväl 2009 som 2014, vilket indikerar att Lupps potential inte utnyttjas till fullo. Man är således nöjd med verktyget som sådant och stödet som erhållits, men missnöjd med hur Lupp används i praktiken. I de kommuner som är missnöjda med sin kommuns arbete tenderar man att:

1. ha haft liten eller ingen användning av rapporten (47 procent av de missnöjda jämfört med 4 procent av de nöjda).
2. inte ha etablerat sektorsövergripande samverkan kring ungdomsfrågor (56 procent av de missnöjda jämfört med 20 procent av de nöjda).
3. inte ha lyckats förändra barn- och ungdomspolitiken i kommunen (53 procent av de missnöjda jämfört med 16 procent av de nöjda).

Punkterna åskådliggör några tydliga skiljelinjer mellan kommunala samordnare eller kontaktpersoner för Lupparbetet som är nöjda respektive missnöjda med sin kommuns arbete på ett generellt plan. Detta pekar också ut några av grundbultarna kring arbetet med Lupp. Det är samtidigt viktigt att poängtera att dessa är sammankopplade med varandra:

- Har man inte haft användning av sin rapport (1) har man oftast inte heller lyckats etablera samverkan (2) eller förändra barn- och ungdomspolitiken (3).
- Eller, har man inte etablerat samverkan (2) har man inte lyckats förändra barn- och ungdomspolitiken (3).

Punkterna diskuteras mer i detalj i kapitlet *Efter genomförandet*.

I tabell 1. redovisar vi de 34 kommuner som har besvarat enkäten båda gångerna:

Tabell 1. Nöjdhet med kommunens Lupp arbete, 2009 och 2014. Antal

	Nöjd 2009	Missnöjd 2009
Nöjd 2014	23	5
Missnöjd 2014	4	2

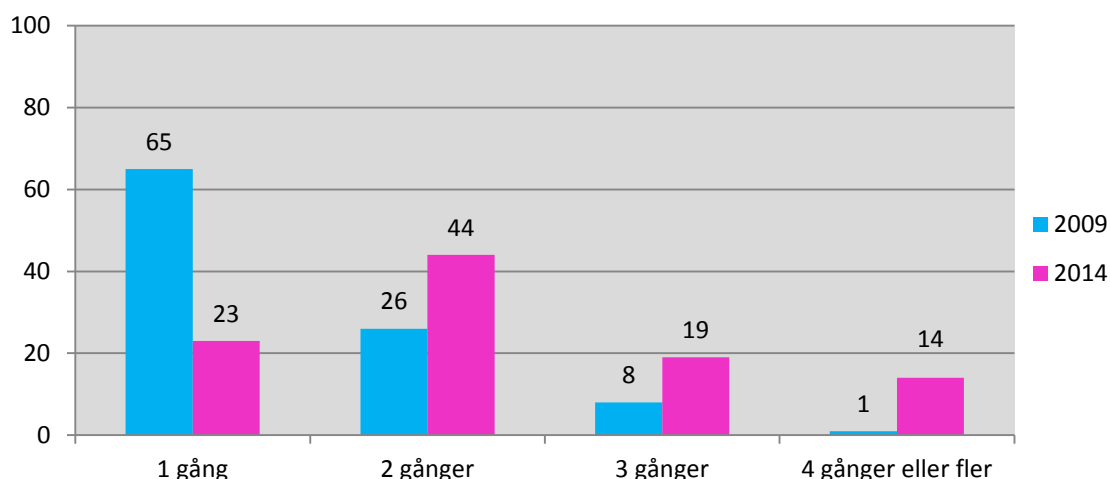
Källa: Enkäten 2009 och enkäten 2014.

De flesta kommuner (23 stycken) uppger att de är nöjda såväl med kommunens lupp arbete utvärderingen 2009 som utvärderingen 2014, men några kommuner uppvisar andra mönster över tid. I fem kommuner (Bengtstors, Bollnäs, Ljusdal, Vimmerby och Örnsköldsvik) syns en positiv utveckling medan fyra kommuner går i motsatt riktning (Boden, Falkenberg, Motala och Säters). Två kommuner (Smedjebacken och Hagfors) uppger missnöje med kommunens Lupp arbete både i utvärderingen 2009 och i utvärderingen 2014.

Med detta sagt är det väldigt få kommuner, om några, som anser att genomförandet av Lupp har påverkat kommunen negativt på något sätt (från 0 procent till 6 procent). Det har i så fall handlat om att det har blivit ”för” stort fokus på resultat som påvisar brister och svagheter, vilka har överskuggat positiva resultat och använts som kritik mot det befintliga barn- och ungdomspolitiska arbetet. Sammanfattningsvis kan sägas att kommunernas generella bedömning av Lupp i hög grad är densamma 2009 som 2014.

Före genomförandet

Detta avsnitt fokuserar på första delen i processen, förarbetet, som sker innan själva undersökningen genomförs. Figur 1. visar att kommunernas erfarenheter av Lupp har blivit mer gedigna över tid. Till viss del kan detta bero på att det delvis är samma kommuner i båda undersökningarna och att arbetet med Lupp därmed har varit verksamt i fem år mellan undersökningarna. Denna förstärkta rutin diskuteras löpande i utvärderingen i relation till andra aspekter av Lupp, då den har bäring på hur kommunerna förhåller sig till Lupp och vad de har lyckats åstadkomma.

Källa: Enkäten 2009 och enkäten 2014

Figur 1. Antal deltaganden i Lupp, 2009 och 2014. Procent.

Varje kommun utser en kontaktperson till myndigheten vid ansökningsförfarandet till Lupp. I kommunerna är kontaktpersonen oftast också den som samordnar processen. Detta angreppssätt har blivit mer vanligt över tid (från 58 procent till 77 procent). En positiv tendens är att en mindre andel nya kontaktpersoner blir delaktiga i kommunens arbete *efter* att undersökningen är genomförd (från 25 procent till 9 procent), vilket borgar för säkerställd kontinuitet och en helhetssyn kring Lupp.

Förankring

Att förankra Lupp handlar ytterst om att säkerställa att undersökningen är prioriterad i kommunen under hela processen. Detta kan göras dels på ett formellt plan genom politiska beslut och förvaltningsbeslut, dels informellt genom exempelvis regelbundna samtal och diskussioner med nyckelpersoner. Denna utvärdering kan säga något om det formella planet, det vill säga i vilka grupper förankring har skett och hur lyckosam den har varit. *Hur* förankringen har gått till mer konkret kräver kompletterande kunskap som vi inte har till förfogande i denna utvärdering.

I princip har samtliga kommuner förankrat Luppundersökningen i respektive kommunstyrelse (96 procent), vilket samtidigt är en ökning från 84 procent 2009. Detta innebär således att det finns ett politiskt beslut från näst högsta instans på att Lupp ska genomföras, vilket förhoppningsvis medför att kommunens barn- och ungdomspolitiska arbete är prioriterat. När det gäller förankring i nämnder var en av slutsatserna från *Lupp på allas läpp* (Ungdomsstyrelsen 2010) att förankra Lupp på *alla* nivåer i kommunen. Lupp är dock i huvudsak förankrad i åtminstone en nämnd, oftast barn- och utbildningsnämnden eller kultur- och fritidsnämnden. I enkäten 2014 framgår att ett mindre antal

kommuner (10 av 70) förankrar i samtliga nämnder. Resultatet ser relativt likartat ut över tid. En fördjupad analys av i vilka *grupper* förankringsarbetet lyckades bäst visar att politiker ansågs vara den grupp där förankringsarbetet lyckades bäst såväl 2009 som 2014 (cirka 70 procent). Förankring hos ungdomar, skolor och förvaltningar ser olika ut i olika kommuner, vilket åskådliggörs mer i detalj i tabell 2. Bedömningen görs genom att värdera varje grupp för sig och graderas således inte i relation till varandra på en skala. Svartalternativen är inte desamma i båda undersökningarna, vilket försvårar jämförelsen.

Erfarna Luppkommuner (3–5 deltaganden) tenderar att i större utsträckning uppleva bäst förankring hos politiker och skolor jämfört med oerfarna Luppkommuner (1–2 deltaganden), (politiker: 91 procent jämfört med 42 procent, skolor: 62 procent jämfört med 35 procent). Detta kan dels hänga samman med att samordnarna har större erfarenhet av förankringsarbete, dels med att Lupp är ett mer inarbetat verktyg och arbetsätt i kommunen. Däremot är det lika vanligt bland erfarna som bland oerfarna kommuner att identifiera förankringen i förvaltningen och hos ungdomar som den svåraste.

Tabell 2. illustrerar förankringen på kommunnivå. Observera att vita fält kan tolkas både som att:

1) förankring skett, men inte varit bäst/sämst

2) ingen förankring skett alls.

Det är väsentlig skillnad mellan 1 och 2, men enkätens konstruktion medger ingen möjlighet att separera kategorierna från varandra.

Tabell 2. Förankring per kommun och grupp, 2014

Kommun	Politiker	Förvaltning	Skola	Ungdom
1	Grön	Grön	Grön	Grön
2	Grön	Grön	Grön	Grön
3	Grön	Grön	Grön	Grön
4	Grön	Grön	Grön	Grön
5	Grön	Grön	Grön	Grön
6	Grön	Grön	Röd	Röd
7	Grön	Grön	Röd	Röd
8	Grön	Grön	Röd	Röd
9	Grön	Grön	Röd	Röd
10	Grön	Grön	Röd	Röd
11	Grön	Grön	Röd	Röd
12	Grön	Grön	Röd	Röd
13	Grön	Grön	Röd	Röd
14	Grön	Röd	Grön	Grön
15	Grön	Röd	Grön	Grön
16	Grön	Röd	Grön	Grön
17	Grön	Röd	Grön	Grön
18	Grön	Röd	Grön	Grön
19	Grön	Röd	Grön	Grön
20	Grön	Röd	Grön	Röd
21	Grön	Röd	Grön	Röd
22	Grön	Röd	Grön	Röd
23	Grön	Röd	Grön	Röd
24	Grön	Röd	Grön	Röd
25	Grön	Röd	Grön	Röd
26	Grön	Röd	Grön	Röd
27	Grön	Röd	Grön	Röd
28	Grön	Röd	Grön	Röd
29	Grön	Röd	Grön	Röd
30	Grön	Röd	Grön	Röd
31	Grön	Röd	Grön	Röd
32	Grön	Röd	Grön	Röd
33	Grön	Röd	Grön	Röd
34	Grön	Röd	Grön	Grön
35	Grön	Röd	Grön	Grön
36	Grön	Röd	Grön	Grön
37	Grön	Röd	Grön	Grön
38	Grön	Röd	Grön	Grön
39	Grön	Röd	Grön	Grön
40	Grön	Röd	Grön	Röd
41	Grön	Röd	Grön	Röd
42	Grön	Röd	Grön	Röd
43	Grön	Röd	Grön	Röd
44	Grön	Röd	Grön	Röd
45	Grön	Röd	Grön	Röd
46	Grön	Röd	Grön	Röd
47	Grön	Röd	Grön	Röd
48	Grön	Röd	Grön	Röd
49	Röd	Grön	Röd	Grön
50	Röd	Grön	Röd	Grön
51	Röd	Grön	Röd	Grön
52	Röd	Grön	Röd	Grön
53	Röd	Grön	Röd	Grön
54	Röd	Grön	Röd	Grön
55	Röd	Grön	Röd	Grön
56	Röd	Grön	Röd	Grön
57	Röd	Grön	Röd	Grön
58	Röd	Grön	Röd	Grön
59	Röd	Grön	Röd	Grön
60	Röd	Grön	Röd	Grön
61	Röd	Grön	Röd	Grön
62	Röd	Grön	Röd	Grön
63	Röd	Grön	Röd	Grön

Kommentar 1: Grön färg = bäst och röd färg = sämst.

Kommentar 2: 63 stycken kommuner.

Källa: Enkäten 2014

- Förankringen visar ansatser till att vara relativ lyckosam i de allra flesta fall. Det är 44 kommuner som anger fler än en grupp som förankringen varit *bäst* i, exempelvis politiker och förvaltning för kommun 6–13. (Dessa 44 kommuner motsvarar rad 1–39, 49–51, 56–57.)
- Förankringen i 15 andra kommuner tenderar dock att ha varit mindre framgångsrik. Här anges fler än en grupp som förankringen varit *sämst* i, exempelvis politiker och förvaltning för kommun 56–57. (Dessa 15 kommuner motsvarar rad 10, 12, 20, 21, 32–34, 40, 49, 52, 55–57, 60, 62.)
- Fyra kommuner (Öckerö, Markaryd, Åtvidaberg och Robertsfors) uppger framgångsrik förankring i *samtliga* grupper, medan två kommuner (Bräcke och Strömsund) endast upplever framgång bland ungdomar.
- Framgångsrik förankring i *både* skola och förvaltning sker endast i två kommuner utöver dem med framgångsrik förankring i alla grupper. Men, samtidigt är det relativt sällsynt (tre kommuner) med misslyckad förankring i båda.

De kommuner som har gjort Lupp mer än en gång har fått ange på vilket sätt förankringsarbetet eventuellt förändrades mellan gångerna. År 2009 var den generella uppfattningen att förankringen hade varit bättre och enklare tack vare ett ökat intresse för Lupp och en större delaktighet hos ett flertal parter. År 2014 visar också på positiva förändringar, där några kategorier av utsagor kan utkristalliseras:

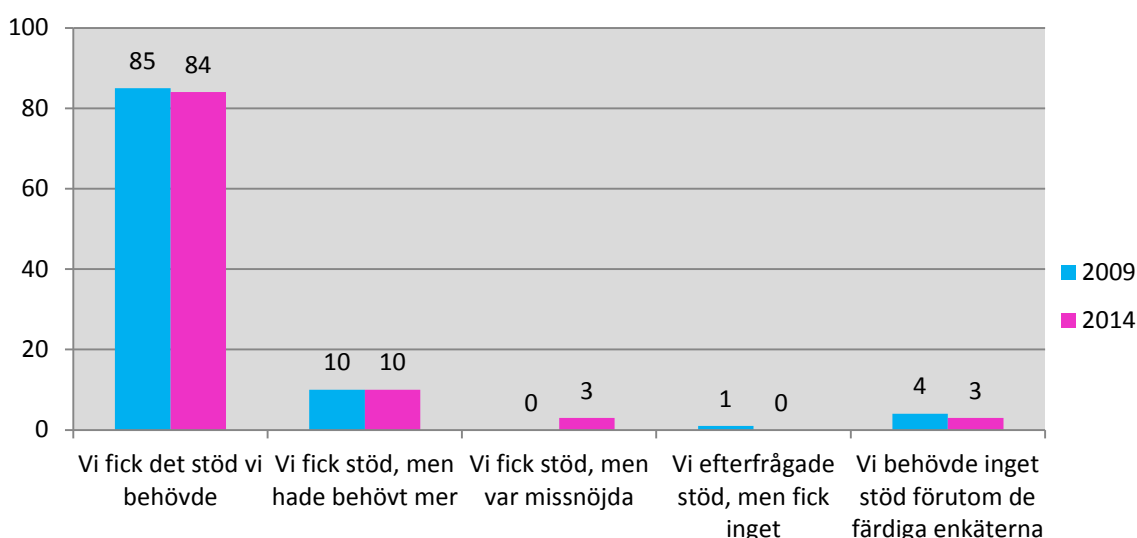
- Lupp har fått större genomslag i kommunen, exempelvis genom att kopplas till budget, ungdomspolitisk handlingsplan eller liknande. Detta upplevs ha medfört en smidigare förankringsprocess.
- Större fokus vid förankring i skolan, både på tjänstmannan- och politisk nivå.
- Kommunen deltar i ett regionalt samarbete som har gett Lupp ökad genomslagskraft.
- En styrgrupp/arbetsgrupp har bildats för att driva processen framåt och avlasta Lupp-samordnaren.
- Kommunen har insett betydelsen av förankringsarbete och informationsspridning, men där konkreta exempel saknas i enkätsvaren.

Det är få kommuner, om några, där förankringsarbetet upplevs ha förändrats till det sämre över tid. När så är fallet hänger det primärt samman med aspekter som exempelvis minskade resurser till Lupp i kommunen eller omorganisation inom kommunen.

Stöd från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors roll är att stötta kommunerna i deras Lupparbete. Detta gör myndigheten genom att tillhandahålla de tre enkäter som utgör Lupp, såväl i pappersform som i elektronisk form, leverera kommunens data till kommunen efter avslutad undersökning, tillhandahålla ett webbaserat analysverktyg, *W-lupp*, ge information, vägledning och stöd till kommunerna innan, under och efter avslutad undersökning samt förmedla kunskap och erfarenheter av arbetet med Lupp.

Figur 2. Åskådliggör hur kommunerna uppfattar myndighetens stöd *före* och *under* genomförandet av undersökningen. Drygt åtta av tio upplever att de fick det stöd de behövde 2009 och 2014. En av tio menar att de fick stöd, men hade behövt mer. Mycket få, om några, är missnöjda med stödet de fick eller blev helt utan stöd.

Källa: Enkäten 2009 och enkäten 2014

Figur 2. Stöd från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor före och under genomförandet av Luppenkäten, 2009 och 2014. Procent.

Trots att de allra flesta kommuner är nöjda med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors stöd lämnar cirka en fjärdedel förslag till förbättringsåtgärder. År 2009 handlade det om att:

- 1) myndigheten skulle göra fler kommunbesök.
- 2) myndigheten skulle förbättra sin information, främst kring vilket stöd myndigheten erbjuder samt kring att undersökningen tar mycket tid och resurser i anspråk för kommunen.
- 3) låta kommunerna få ta del av goda exempel.

När det gäller punkt 1 fler kommunbesök, visar enkäten 2014 en kraftig minskning av kommunbesök: 2009 fick 40 procent besök inför att undersökningen skulle göras i kommunen, men endast 10 procent 2014. Kommunernas önskemål har i detta avseende inte bemötts av myndigheten, snarare tvärtom. I bedömningen av detta bör dock beaktas att enkäten 2009 omfattar de kommuner som arbetat med Lupp under de sex åren från 2003 till och med 2008, vilket utgör 96 unika kommuner. Enkäten 2014 omfattar de kommuner som arbetat med Lupp under de fyra åren från 2010 till och med 2013, vilket

utgör 104 unika kommuner. Det innebär alltså att betydligt fler kommuner per år har gjort Lupp under den senare perioden.

I punkt 2 om information och resurser, återkommer en del synpunkter kring information, men tyngdpunkten ligger nu huvudsakligen på information som bidrar till att *betydelsen* av Lupp framkommer. En del samordnare verkar känna sig ganska ensamma i sina försök att förankra Lupp, möjligen saknar de även det inflytande som krävs för uppgiften, och efterfrågar stöd som kan påverka tjänstemän och politiker i rätt riktning:

”Ge mer kraft och tyngd bakom den som ska genomföra Lupp, eller till de kommuner som ska genomföra Lupp första gången. Någon från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor kanske kan kontakta berörda politiker och tjänstemän som sitter på mandat i kommunen och på så vis underlätta arbetet med hela processen. Det är inte alltid chefer och politiker lyssnar på fotfolket.”

Utsagan kommer från en kommun som har genomfört Lupp fyra gånger och där det finns ett principiellt beslut i kommunstyrelsen att Lupp ska genomföras vart tredje år. Övriga kommuner som lyfter fram stöd kring Lupps betydelse har gjort Lupp 3–5 gånger. Det visar att det kan vara en utmaning att befästa Lupps position även i mer erfarna kommuner. Här finns samtidigt en viktig skiljelinje kring ansvarsområden. I dagsläget görs all förankring av kommunerna, men myndigheten bistår med verktyg för att underlätta arbetet. En ansvarsförskjutning för förankringen till statlig nivå skulle dels kräva omfattande resurser, dels möjligen uppfattas som en inskränkning i det kommunala självbestämmandet.

Slutligen, behovet av goda exempel 2009 har minskat väsentligt 2014. En av slutsatserna i *Lupp på allas läpp* (Ungdomsstyrelsen 2010) var att myndigheten skulle kunna fungera som kunskapsbank för kommunerna och på så vis sprida framgångsrika arbetssätt och erfarenheter kring dem. Myndigheten har fokuserat starkt på detta vid konferenser och utbildningar den senaste femårsperioden, där kommunerna själva har fått en framträdande roll. Detta verkar till synes ha haft god effekt. Arbetet med att aktivt sprida goda exempel bör således fortsätta. De goda exemplen torde dessutom bli både fler och fördjupade i takt med att Luppkunskaper ackumuleras över tid.

Manualen för Lupp innehåller tips och råd kring processens samtliga tre faser, men läses förhoppningsvis *före* genomförandet om tid ska finnas för att ta till sig innehållet. I princip samtliga kommuner som känner till att den finns upplever att de har nytta av den (från 97 procent till 94 procent). Manualen kommer således till användning även för mer rutinerade kommuner. En del känner dock inte till att den finns, men de blir färre över tid (från 21 procent till 11 procent). Man verkar över lag vara nöjda med innehållet, då väldigt få lämnar förslag kring hur manualen kan utvecklas.

Under genomförandet

Detta avsnitt fokuserar på den andra delen av processen, själva genomförandet av Luppenkäten som genomförs under oktober och november månad varje år. Under den tidsperioden får kommunen själv välja mer exakt mellan vilka datum de vill genomföra sin underökning. Kommunerna är mycket belåtna med att Lupp genomförs på hösten, samt med tidsramen för undersökningsperioden. Drygt nio av tio är nöjda, såväl 2009 som 2014. Argument som framförs för en annan tidsperiod handlar om att kunna vara flexibel och exempelvis parera andra enkätundersökningar som genomförs i skolan. Argument för en längre tidsperiod handlar om att det kan vara svårt att samordna datainsamlingen i större kommuner. Här bör dock noteras att det empiriska underlaget endast består av ett fåtal utsagor.

Luppenkäten

Sju av tio är nöjda med frågorna i Lupp-enkäten. Bredden i tematiken upplevs vara den enskilt största fördelen med formuläret. Det finns i huvudsak missnöje med två aspekter:

- 1) den är för lång
- 2) vissa frågor behöver uppdateras på grund av att de är omoderna.

Nöjdheten med bredden och missnöjet med längden är en utmaning för myndigheten i den meningen att om kritiken tillmötesgås kompromissas enkätens bredd. Myndigheten har gjort mindre revideringar av enkäten vid två tillfällen under de senaste åren i syfte att bemöta kritiken att vissa frågor känns svårbegripliga och omoderna. Några kommuner har dock haft synpunkter på detta då det har försvårat jämförelsen över tid. Kritiken har kvarstått trots de mindre revideringarna och därför har myndigheten beslutat att göra en mer omfattande revidering av enkäten och även undersöka om den kan kortas ned. Denna revidering genomförs i skrivande stund. Den nya enkäten planeras vara i bruk 2015.

Efter genomförandet

Detta avsnitt fokuserar på den tredje delen av processen. Efter genomförandet av undersökningen följer en period då kommunen behöver analysera sitt resultat och skriva en rapport, diskutera resultatet i olika målgrupper samt koppla det till kommunens ungdomspolitiska utvecklingsarbete.

Resultaten

Kommunerna upplevde att de mest intressanta resultaten från 2009 handlade om delaktighet och inflytande, och därefter hälsa. År 2014 upplevs återigen delaktighet och inflytande som mest intressant (23 kommuner), medan hälsa, framtid, trygghet, skola och ”alla teman” nämns av fem till sju kommuner. Fritid och arbete nämns endast av någon enstaka kommun. Att delaktighet och inflytande ligger i topp hänger sannolikt samman med att temat kan sägas vara själva grundbulnen i Lupp, även om helhetsperspektivet är framträdande. Delaktighet och inflytande är även ett tema där resultaten allt som oftast visar en hög utvecklingspotential i kommunerna och därför kan vara föremål för insatser och åtgärder.

Det blir mycket mer vanligt att kommuner gör jämförelser över tid (från 25 procent till 80 procent). Detta beror på att tiden mellan undersökningarna har gjort att fler kommuner har hunnit samla på sig mer data. Vissa nämner även att själva jämförelsen är det mest intressanta resultatet. Det fåtal som har möjlighet att jämföra över tid men inte gör det, hänvisar till att detta kräver annan kompetens och därmed extra resurser samt att det har gjorts vissa ändringar i enkäten som försvårar jämförelsen.

Drygt sex av tio kommuner 2014 (43 stycken) har inte sett några markanta förändringar i resultatet över tid. Ungdomarnas livsvillkor är i den meningen relativt stabila. Resterande fyra av tio (25 stycken) har dock sett förändringar: Elva kommuner har endast sett positiva förändringar, två stycken endast negativa förändringar samt tolv stycken både positiva och negativa förändringar.

Tabell 3. åskådliggör inom vilka *tema* förändringarna över tid har identifierats. De positiva förändringarna är betydligt fler än de negativa. Samtliga teman förutom arbete uppvisar fler positiva förändringar än negativa. Bäst utfall har fritid med tio positiva förändringar och endast två negativa.

Tabell 3. Förändringar i Lupp-resultatet över tid, 2014. Antal per tema

	Fritid	Skola	Politik	Samhälle/ inflytande	Trygghet	Hälsa	Arbete	Framtid	Totalt
Positiv förändring	10	6	6	9	5	8	1	6	51
Negativ förändring	2	4	2	4	1	4	2	2	21

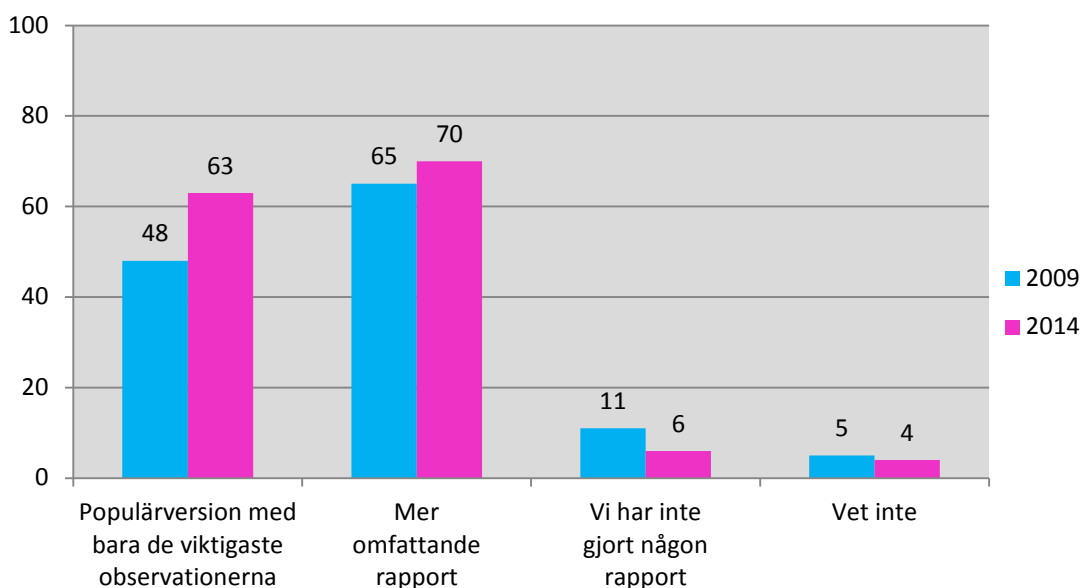
Källa: Enkäten 2014

Om samma analys görs på kommunnivå visar det sig att fyra kommuner (Emmaboda, Säter, Robertsfors och Lycksele) uppvisar positiva förändringar i minst fyra av åtta teman. Kommuner som uppvisar negativa förändringar gör det inom relativt få teman, som mest tre stycken (Krokom och Robertsfors). Det är dock viktigt att poängtera att det inte finns någon gemensam utgångspunkt för vad som konstituerar förändring bland kommunerna. Det gäller både förändring i antalet procentenheter och antal frågor inom respektive tema. Presenterade data i relation till tabell 3. bör därför tolkas med försiktighet. Det samma gäller kommunernas bedömning av vad som kan tänkas ligga bakom förändringar. Dels är det interna bortfallet mycket högt (cirka 80 procent), dels har kommunernas insatser sannolikt inte utvärderats på ett systematiskt sätt.

Rapporten

För att resultatet ska kunna bidra till utvecklingen av kommunens ungdomspolitiska arbete måste det analyseras och presenteras för de som fattar beslut. Att skriva en rapport är därför en otroligt viktig del i kommunernas arbete med Lupp.

Figur 3. illustrerar vilken typ av rapport som kommunerna tar fram. Såväl i utvärderingen 2009 som 2014 är en traditionell rapport det vanligaste sättet att presentera denna analys, men att göra en populärversion har ökat i popularitet över tid. Ett fåtal kommuner väljer att inte ta fram någon rapport överhuvudtaget. Dessa blir dock färre över tid. År 2014 är det sex procent vilket motsvarar fyra kommuner (Borlänge, Hagfors, Lycksele och Västerås).

*Kommentar: Flera svarsalternativ var möjliga.
Källa: Enkäten 2009 och enkäten 2014.*

Figur 3. Typ av rapport, 2009 och 2014. Procent.

Uppdraget med att författa den skriftliga rapporten delegeras oftast internt inom kommunen. Hälften av kommunerna väljer detta tillvägagångssätt. Cirka en tredjedel skriver avtal med någon inom högskolesektorn och lika många med en privat konsult. Här bör observeras att totalsumman överstiger 100 procent, vilket beror på att en del kommuner väljer två av tillvägagångssätten, exempelvis internt och privat konsult. Detta avhandlas mer i detalj i tabell 4., som dessutom visar vilken aktör som gör vilken typ av rapport.

Tabell 4. Vem som gör rapporten och typ av avrapportering, 2014. Antal

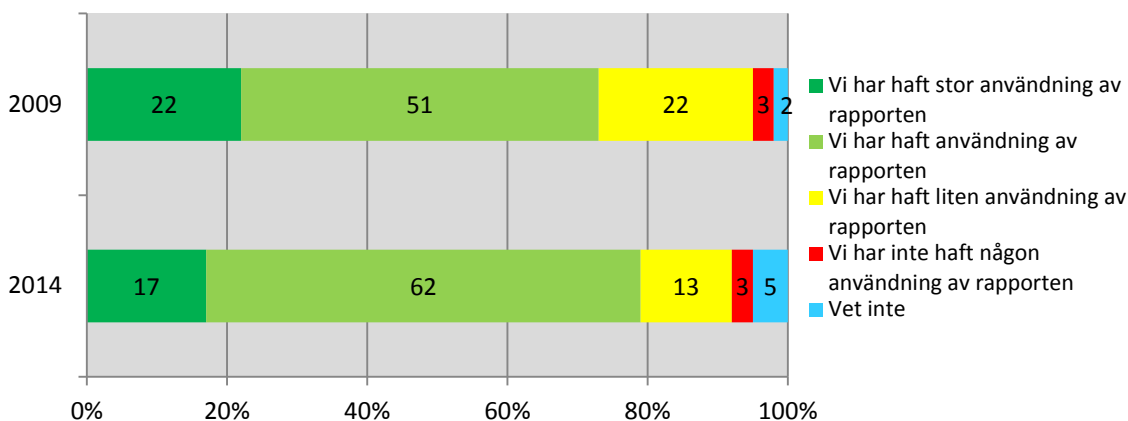
Internt – kommunen (18)			Externt – privat konsult (17)			Externt – akademien (13)			Internt och externt (16)		
Populärversion	Traditionell rapport	Både och	Populärversion	Traditionell rapport	Både och	Populärversion	Traditionell rapport	Både och	Populärversion	Traditionell rapport	Både och
6	3	9	6	7	4	2	8	3	2	2	12

*Kommentar: Flera svarsalternativ var möjliga.
Källa: Enkäten 2014.*

När kommunen ansvarar för rapporten produceras oftast både en populärversion och en traditionell rapport. När en privat konsult anlitas är fördelningen jämn mellan de tre tillvägagångssätten, medan i de fall akademien är involverad görs mycket sällan endast en populärversion utan istället görs en traditionell rapport eller både och. Att en forskare sällan anlitas för att endast göra en populärversion verkar rimligt eftersom själva grundtanken torde vara att utnyttja den specialistkompetens som finns inom den akademiska sfären.

I kolumnen *internt och externt* finns 16 kommuner som anger att *fler* än en part ansvarar för rapportskrivandet. Sju kommuner anger internt och privat konsult, nio kommuner anger internt och akademien. I tolv av fallen produceras både populärversion och traditionell rapport. En tänkbar samarbetsform kan vara att den något enklare och mindre tidskrävande populärversionen sköts internt och ansvaret för den mer omfattande traditionella rapporten överläts till en extern part. En annan tänkbar arbetsordning är att den traditionella rapporten har genererat insatser eller åtgärder som dokumenterats internt i en uppföljande rapport.

Figur 4. visar att kommunerna i huvudsak har stor eller ganska stor användning av den eller de rapporter som produceras. En viss ökad användningsgrad går att skönja över tid (från 73 procent till 79 procent) men samtidigt uppger var sjunde kommun 2014 (16 procent) att de haft liten eller ingen användning av rapporten.

Källa: Enkäten 2009 och enkäten 2014.

Figur 4. Användningsgrad av rapporten, 2009 och 2014. Procent.

Tabell 5. ger vid handen att i princip samtliga kommuner (96 procent) har haft hög användningsgrad av rapporten om man producerat både populärversion och traditionell rapport. Användningsgraden är generellt sett hög även för övriga två tillvägagångssätt, men skillnaden ändå klart väsentlig. Att göra båda delarna verkar således vara snudd på garanti för att rapporten blir ett verktyg i det fortsatta barn- och ungdomspolitiska arbetet.

Tabell 5. Typ av rapport och användningsgrad, 2014. Procent

	Populärversion	Traditionell rapport	Både och
Hög användningsgrad	69	78	96
Låg användningsgrad	31	22	4
Totalt	100	100	100

Källa: Enkäten 2014.

Enkäten ger dock inga svar på varför populärversion eller traditionell rapport i vissa fall inte har avsedd effekt, men populärversion kan tänkas bli för övergripande och kortfattad för att kunna användas till åtgärdsförslag och sakna nödvändig tyngd för att bli tagen på allvar av beslutsfattare. En traditionell rapport är rimligen mer omfattande, men innehåller kanske inte några rekommendationer som kan ta processen vidare. Det kan också vara så att kommunen upplever att en extern part inte levererat en rapport med den kvalitet och det innehåll som förväntats, eller att den inte har fått genomslag i kommunala beslutsprocesser.

Tabell 6. visar att kommunerna i mindre utsträckning har användning av rapporten när de själva ansvarar för att producera den. Däremot, i de fall kommunen samarbetar med extern part är användningsgraden hög i samtliga fall. Kommunerna har överlag hög användningsgrad av rapporter från båda externa parter, men särskilt hög vid samarbeten mellan interna och externa parter samt med akademien.

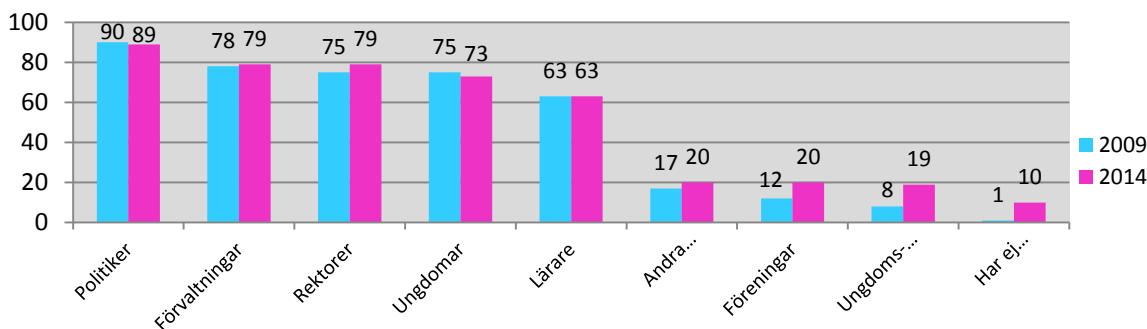
Tabell 6. Vem gör rapporten och användningsgrad av rapporten, 2014. Procent

	Internt	Externt privat konsult	Externt akademien	Internt - externt
Hög användningsgrad	65	80	92	100
Låg användningsgrad	35	20	8	0
Totalt	100	100	100	100

Källa: Enkäten 2014.

Hälften av kommunerna, 50 procent, anger att rapporten lyfter fram *samtliga* temaområden i Luppenkäten. Motsvarande värden för varje enskilt temaområde är cirka 25–30 procent. Inga större förändringar sker över tid. Undantaget är tema arbete som fokuseras minst, och samtidigt uppvisar en viss positiv utveckling (från 6 procent till 14 procent). Här bör poängteras att inte ”lyfta fram” inte nödvändigtvis betyder att information saknas helt i rapporten.

Figur 5. illustrerar att de grupper som resultaten sprids till är ungefär desamma 2009 som 2014. Nästan alla kommuner, 90 procent, synliggör resultaten för politiker och cirka 80 procent för förvaltningar och rektorer. Tre av fyra kommuner, 75 procent, informerar ungdomarna om resultaten, vilket innebär att var fjärde kommun inte återkopplar till den part som har besvarat undersökningen och utgör fundamentet för densamma. Förändringarna över tid finns till höger i figuren där fler kommuner, dock få relativt sett, gör informationsinsatser till föreningar och ungdomsorganisationer.

Kommentar: Flera svarsalternativ var möjliga.
Källa: Enkäten 2009 och enkäten 2014

Figur 5. Vilka grupper resultaten har spridits till, 2009 och 2014. Procent.

En uppgång syns även för kommuner som inte alls har spridit resultaten (från 1 procent till 10 procent). Tre av kommunerna ingår i ett regionalt samarbete, vilket kan innebära att spridningsansvaret ligger på regional nivå. Övriga fem har liten erfarenhet av Lupp (1–2 deltaganden), vilket kan tänkas påverka förhållningssättet till informations spridning.

Ett annat sätt, och måhända mer relevant sådant, att illustrera data från figur 5. är att studera spridningsinsatser per kommun och nivå, vilket kan ses i tabell 7.

Tabell 7. Spridningsinsatser per kommun och nivå, 2014

Kommun	Politik	Förvaltning	Rektor	Ungdom	Lärare	Andra aktörer	Förening	Ungdoms-org
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								
16								
17								
18								
19								
20								
21								
22								
23								
24								
25								
26								
27								
28								
29								
30								
31								
32								
33								
34								
35								
36								
37								
38								
39								
40								
41								
42								
43								
44								
45								
46								
47								
48								
49								
50								
51								
52								
53								
54								
55								
56								
57								
58								
59								
60								
61								
62								
63								

Källa: Enkäten 2014.

Kommentar: 63 stycken kommuner.

Tabell 7. visar flera intressanta dimensioner av informations spridningen:

- 1) Många kommuner (29–50) sprider information väldigt väl, men gränsen går vid lärarna i skolan.
- 2) Sju kommuner (10–16) sprider endast information till politiker och förvaltning.
- 3) Fem kommuner (5–9) sprider ingen information på förvaltningsnivå utan här prioriteras ungdomarna och lärare/rektorer.
- 4) Spridning till andra aktörer, föreningar och/eller ungdomsorganisationer är oftast en förutsättning för en redan omfattande insats på högre nivå (26–28, 50–63).
- 5) Spridningsinsatser i skolan inkluderar oftast rektorer, lärare och elever (5–9, 29–63) men i en del kommuner endast rektorer (3–4, 17) och rektorer/lärare (18–19).
- 6) Endast en kommun (1) informerar inte politiker.

Kommunerna har via en öppen fråga besvarat *på vilket sätt* de har spridit rapporten. Spridning kan i huvudsak ske på två sätt: *Skriftligt* och *mundligt*. I princip samtliga kommuner sprider rapporten muntligen. Detta sker på liknande sätt som 2009, det vill säga genom seminarier, konferenser, föreläsningar eller redovisningar i olika forum och till relevanta målgrupper.

Skriftliga spridningsinsatser är inte lika vanliga som muntliga. Ungefär hälften av kommunerna gör detta, men en del nämner även informationsspridning generellt utan att specificera hur man går tillväga. Konkreta skriftliga spridningsinsatser handlar primärt om att sprida rapporten, antingen i tryckt form eller via mejl och webbplats.

Det som skiljer kommunerna åt är att ett fåtal involverar ungdomarna (5 kommuner) samt lokalmedier (12 kommuner) i spridningsinsatser. Ungdomarna agerar i dessa fall inte som mottagare av information (lyssnare) utan är delaktiga i rollen som sändare av budskapet. Det sker i huvudsak genom sommarjobb där unga har presenterat rapporten, men också gjort egna filmproduktioner och arrangerat konferenser. Tolv kommuner nämner att de har kontaktat lokala medier och via pressträffar, intervjuer eller liknande spridit resultaten till exempelvis tidningar och radio. Liknande tendenser syns även i resultaten från 2009.

W-Lupp

W-lupps användningsområde ökar över tid. Det gäller både till själva rapporten (från 41 procent till 57 procent) och av tjänstemän i kommunens arbete efter att den är klar (från 49 procent till 71 procent). Elever och politiker använder verktyget i ungefär lika hög grad över tid (cirka 2 av 10 respektive 3 av 10). En fjärdedel av kommunerna ger synpunkter på hur W-lupp kan utvecklas. Främst vill de ha möjligheter att:

- 1) göra tabeller och figurer.
- 2) göra jämförelser över tid i samma tabell.
- 3) plocka ut snabbrapporter på all data.
- 4) göra korstabuleringar.

Punkt 1–3 skulle underlätta arbetet väsentligt för kommunala tjänstemän och politiker. Dessa förändringar har dock sannolikt ingen större inverkan på de konsulter och akademiker som författar rapporter då de använder mer avancerade statistiska program till att bearbeta och analysera data. Angående punkt 4 så finns möjligheter till korstabuleringar redan i nuvarande programvara, varpå det blir svårare att förstå vad dessa utsagor egentligen representerar.

Ungdomarna

Ungdomar involveras i något mindre utsträckning i processen över tid (från 65 procent till 58 procent). Utvecklingen går stick i stäv med en av framgångsfaktorerna som kommunerna 2009 själva lyfter fram, nämligen att involvera unga i arbetet. Detta är också något som myndigheten betonar i manualen för Lupp och vid utbildningar och seminarier kring Lupp. Rutinerade Luppkommuner tenderar att i större utsträckning involvera ungdomar än kommuner med mindre erfarenhet av Lupp (60 procent jämfört med 35 procent).

Lupp på allas läpp (Ungdomsstyrelsen 2010) visar att när ungdomar involveras sker det framförallt efter genomförandet av undersökningen. Sju av tio anger detta, jämfört med knappt fem av tio som anger att unga involverats före och under genomförandet av Luppundersökningen. Denna fråga är borttagen ur enkäten 2014, som ligger till grund för denna utvärdering, och kan således inte jämföras över tid, men finns istället som en öppen fråga. En genomgång av utsagorna visar att det fortfarande finns en tonvikt vid efter, möjligen till och med något starkare än 2009. De handlar i stor utsträckning om att ungdomar på olika sätt och i olika sammanhang får vara med och diskutera resultaten. Här följer några typexempel på aktiviteter:

”Ungdomsforum har varit med och tittat på resultaten, diskuterat dem och kommit med förslag på hur vi kan gå vidare.”

”Ungdomar har via Ungdomsrådet hjälpt till med spridning av resultatet. Representanter från alla skolor har bjudits in till Luppdialog. I en del skolor togs dessutom initiativ till eget analysarbete.”

”Resultatet har varit underlag vid demokratidagar och vid en inflytandefestival där förslag på förändringar har kunnat diskuteras mellan unga och politiker. De har fått lyfta fram de frågor de tyckt varit viktiga.”

Aktiviteterna kännetecknas av att ungdomarna är aktiva deltagare snarare än passiva sådana som till exempel endast informeras eller inte får utrymme att göra sin röst hörd. Viktigt att notera är att involverandet sker på olika nivåer. En del kommuner arbetar med ungdomsråd och ungdomsforum, medan andra arbetar på skolnivå och på så vis når en större grupp.

Lupp på allas läpp (Ungdomsstyrelsen 2010) nämner vikten av att involvera unga under *hela* processen, varpå en kommunspecifik tabell över tidpunkter är av intresse. Här bör observeras att den dryga tredjedel av kommuner som inte involverar ungdomar är exkluderade ur sammanställningen.

**Tabell 8. När involveras unga i processen, 2009.
Per kommun och fas**

Kommun	Före	Under	Efter
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
18			
19			
20			
21			
22			
23			
24			
25			
26			
27			
28			
29			
30			
31			
32			
33			
34			
35			
36			
37			
38			
39			
40			
41			
42			
43			
44			
45			
46			
47			
48			
49			
50			

Kommentar: 50 stycken kommuner.
Källa: Enkäten 2009.

- Nio kommuner (41–50) involverar ungdomar i processens samtliga tre faser.
- Sexton kommuner (1–16) engagerar unga enbart efter genomförandet. Detta är såklart positivt, men möjligen saknar ungdomarna förståelse kring Lupp och vilken kontext den verkar i.
- Tre kommuner (17–19) involverar unga endast under genomförandet. Ungdomarna är därmed endast delaktiga i en mycket praktiskt omständlig men samtidigt betydelsefull fas av processen. Risker med detta är att engagemanget är lågt och att missförstånd under datainsamlingen ökar. Sex kommuner (30–35) gör istället tvärtom, det vill säga arbetar med unga före och efter.
- Fem kommuner (36–40) tar hjälp av ungdomar före och under, men inte efter. Det innebär att erfarenheter kring förankring och genomförande riskerar att inte tas tillvara när Lupparbetet utvärderas.

De fördelar kommunerna tar upp med att involvera ungdomar ser relativt likartade ut över tid. Det handlar i mångt och mycket om:

1. **Förståelse** – Det upplevs betydelsefullt att unga får vara med och tolka resultaten eftersom de är experter på sin egen situation. De kan bidra till att resultaten inte präglas av ett vuxenperspektiv samt vara delaktiga i utformningen av vissa åtgärder. Detta argument torde framförallt gälla involvering efter genomförandet eller kommuner som gör analysen internt.
2. **Motivation** – Att göra ungdomarna delaktiga anses bidra till högre motivation och engagemang till att besvara enkäten, samt till en större förståelse för verktyget som sådant. Argumentet torde framförallt gälla involvering före genomförandet.
3. **Trovärdighet** – Här menar kommunerna att trovärdigheten ökar om den part som undersökningen handlar om faktiskt får delta på fler sätt än att enbart genomföra den. Argumentet gäller sannolikt i processens samtliga tre faser.
4. **Samhällsnytta** – Att få vara delaktig i arbetet, utöver att fylla i själva enkäten, hoppas vissa kommuner ska bidra till ökad delaktighet och inflytande på ett mer övergripande plan.

Stöd från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Sex av tio kommuner anser att Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor borde hjälpa till i analysarbetet, såväl 2009 som 2014. Behovet av analysstöd är således konstant över tid, trots att kommunernas Lupperfarenhet generellt sett har ökat, och lika utbrett oavsett hur många gånger man genomfört Lupp. Detta efterfrågas också i den öppna frågan om hur myndighetens stöd kan förbättras efter genomförandet av undersökningen. Så här låter en typisk kommunröst:

”Det här är den viktigaste delen som också är den svåraste. Jag ser att det skulle vara bra med stöd kring vad man kan tänka på i analysarbetet, vilka faktorer som brukar påverka varandra eller som har effekter på andra områden.”

”Stöd och handledning plus kanske förslag på vilka frågor som är intressanta att jämföra med andra kommuner. För att underlätta analysarbetet vore det bra om det fanns färdig grundläggande information om varje område och vad som är viktigt att tänka på vid analysen. Lite frågor att ta ställning till kan vara en hjälp.”

Utsagorna vittnar om att kommunerna behöver hjälp med ”att komma igång” och att hitta nya sätt att tänka kring resultaten, vilket liknar utfallet från 2009. Det saknas verkligen inte intresse och vilja från deras håll, utan snarare kompetens och resurser för ändamålet. De flesta kommuner skulle förmodligen göra analysen internt om de hade möjligheten. Här bör poängteras att det förmodligen inte är tillräckligt att stötta kommunerna med analytiska poänger i analysen av resultatet, vilket till viss del redan sker via utbildningar och konferenser. Någon tjänsteman skulle ändå behöva hantera datamaterialet i praktiken, vilket kräver åtminstone grundläggande statistisk kompetens samt en vana att sortera och systematiskt gå igenom kvantitativa data. I slutändan blir således denna problematik en resursfråga som behöver hanteras på kommunal nivå eftersom kommunen har det yttersta ansvaret att analysera datamaterialet.

I flera utsagor lyfts problematiken med att vara en liten kommun, vilket ökar sannolikheten att det saknas både intern kompetens och ekonomiska resurser att beställa rapporten externt. Här nämner flera kommuner att ett regionalt samarbete kan vara vägen framåt:

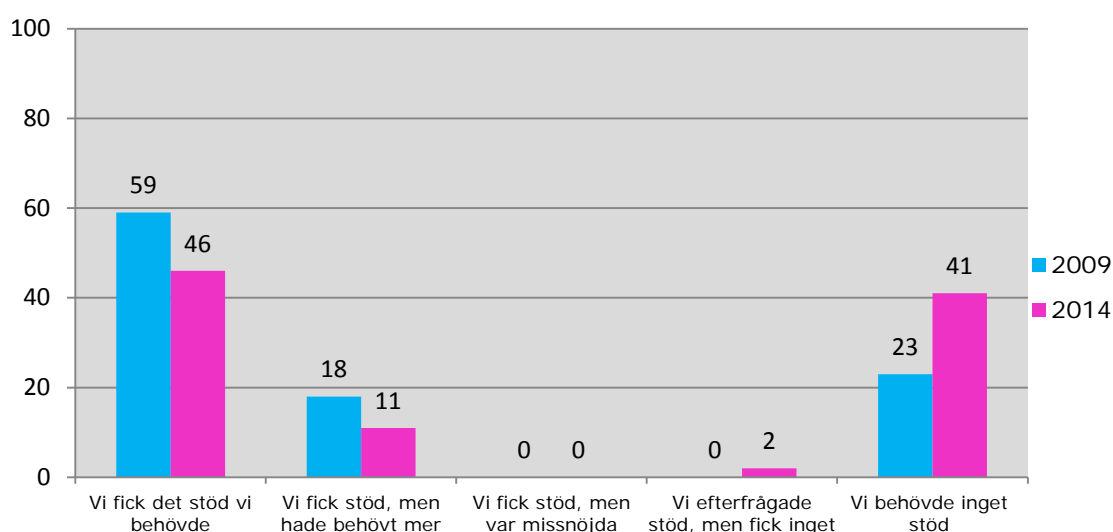
”Det är många små kommuner i länet som har mycket begränsade resurser både vad gäller ekonomi och personal med tid och kompetens. Ska Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor även i fortsättningen kunna nå små kommuner behövs att man fortsätter göra som vi har gjort, jobba regionalt med dessa frågor och att det finns personal anställd med kunskap om regionen och om kommunerna.”

”Nu har vi fördelen att ingå i ett regionalt samarbete, vilket leder till att vi har gemensamma resurser för analys och uppföljning. Detta ger tyngd åt resultatet. Utan detta skulle det vara svårt.”

”Man borde hjälpa till med att tolkningarna. Vi har löst det med att nyttja ett regionalt samarbete. Annars måste det till en professionell utvärderare, en forskare, det kan knappast små enskilda kommuner klara av. En tjänsteman i allmänhet har inte den utvärderarkompetensen som behövs.”

För tillfället finns ett flertal regionala samarbeten etablerade, bland annat i Gävleborgs, Dalarnas och Kalmar län. Citaten nämner flera av dess fördelar: Gemensamma ekonomiska resurser och kompetens. Därutöver kan nämnas den omfattande jämförelsepotentialen samt möjligheter att samverka kring flera Lupprelaterade aspekter. Ett regionalt samarbete ger också den barn- och ungdomspolitiska frågan legitimitet och trovärdighet.

Figur 6. visar att fler kommuner 2014 än 2009 inte upplever sig behöva något stöd från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor när rapporten är färdig, vilket hänger samman med att fler kommuner har fått ökad Lupp-utvärdering. Det är få, om några, som är missnöjda med stödet eller blev helt utan stöd. Var tionde kommun uppger dock att de hade behövt mer stöd, men vilken typ av stöd framgår inte av enkäten.

Källa: Enkäten 2009 och enkäten 2014.

Figur 6. Stöd från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor efter att rapporten var färdig, 2009 och 2014. Procent.

Effekter av Luppdeltagande

Tre av fyra kommuner uppger att Lupp har bidragit till förändringar i den kommunala ungdomspolitiken, både 2009 och 2014. Här bör poängteras att åtta kommuner som har deltagit i båda undersökningarna besvarar frågan utifrån antagandet att förändringarna har skett *efter den andra undersökningen* (enkäten 2014), vilket således gör att tidigare förändringar inte tagits med i beräkningen. Om frågan syftar till att mäta förändringar oavsett tidpunkt bör värdet för 2014 korrigeras från 75 procent till 86 procent, det vill säga en ökning över tid.

Tabell 9. visar att mer rutinerade Luppkommuner (3–5 deltaganden) i större utsträckning lyckas att förändra ungdomspolitiken än orutinerade Luppkommuner (1–2 deltaganden). I den förstnämnda gruppen har 79 procent åstadkommit förändringar och i den sistnämnda 59 procent. Resultaten indikerar således att det i vissa fall kan krävas ett flertal deltaganden innan Lupparbetet får önskad effekt.

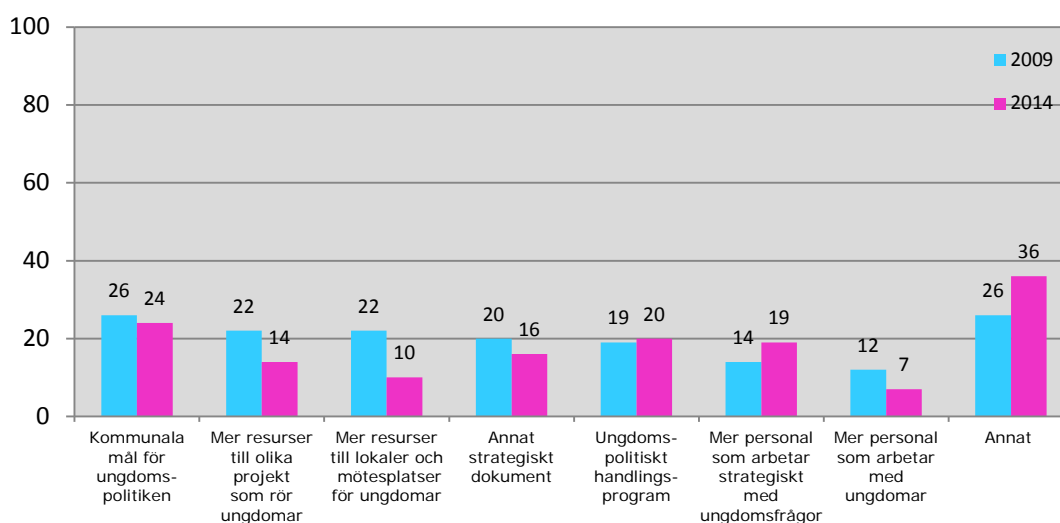
Tabell 9. Lupperfarenhet och förändringar av ungdomspolitiken, 2014. Procent

	Rutinerad Luppkommun (3-5 gånger)	Orutinerad Luppkommun (1-2 gånger)
Ja	79	59
Nej	21	41
Totalt	100	100

Källa: Enkäten 2014.

Det är dock inte givet att större Lupperfarenhet innebär större effekter i det ungdomspolitiska arbetet. I elva kommuner (21 procent) har man inte lyckats förändra ungdomspolitiken, trots stor erfarenhet. Samtidigt har tio kommuner (59 procent) faktiskt lyckats, trots liten erfarenhet.

Vilka förändringar handlar det då om? Figur 7. illustrerar detta över tid.

Kommentar: Flera svarsalternativ var möjliga.

Figur 7. Konkreta förändringar av ungdomspolitiken, 2009 och 2014. Procent.

I var fjärde kommun bidrar Lupp till kommunala mål med ungdomspolitiken och i var femte med ett ungdomspolitiskt handlingsprogram. Resultaten är stabila över tid. Däremot syns en minskad prioritering av resurser som allokeras till konkreta insatser för ungdomar, till exempel projekt, lokaler och mötesplatser samt personal på operativ nivå. En svag ökning sker dock i tillsättning av personal på strategisk nivå. En ökning sker även av *annat*, från 26 procent till 36 procent. Detta handlar framför allt om två saker:

- 1) Att inrätta någon form av sammanslutning för unga som ungdomsråd, ungdomsforum eller samverkansråd med syftet att organisera unga och öka deras möjligheter till delaktighet och inflytande.
- 2) Att frågor kring ungas livsvillkor har fått större utrymme på olika sätt. Kommunerna talar exempelvis om "ökad uppmärksamhet", "större fokus", "ökad medvetenhet och förståelse" samt "ett annat tänk i arbetet".

I tabell 10. görs en ny kommunspezifisk tabell, men som fokuserar på vad Lupp har bidragit till i ungdomspolitiken. Här finns särskilt fokus på de kommuner som har deltagit både 2009 och 2014. Här går det således att följa utvecklingen i enskilda kommuner över tid.

Tabell 10. Vad har Lupp bidragit till, 2009 (röd markering) och 2014 (grön markering)

Kommun	Ungdoms-politiskt handlings-program	Annat strategiskt dokument	Kommun-mål för ungdoms-politiken	Mer personal - strategiskt Arbete	Mer personal - arbete med ungdomar	Mer resurser till ungdoms-projekt	Mer resurser till lokaler och mötes-platser	Annat
1								
2	■		■			■		■
3	■							■
4	■							■
5		■			■	■	■	
6	■	■	■			■		
7			■					
8			■	■	■	■	■	
9		■						■
10	■							■
11				■				■
12		■						
13	■	■	■			■	■	
14		■	■	■				■
15	■	■	■	■	■	■		■
16	■	■	■	■				
17	■	■	■			■		■
18			■		■	■		
19	■	■	■	■	■	■	■	
20		■	■	■		■	■	
21		■	■	■		■		
22	■		■	■			■	■
23			■	■	■			
24		■	■		■	■	■	■
25	■	■	■			■	■	
26								■
27	■							■
28								■
29		■			■		■	■
30								■
31		■	■				■	
32	■					■	■	
33	■	■	■	■	■	■	■	

Kommentar 1: Insatser 2009=röda, insatser 2014=gröna.

Kommentar 2: 33 stycken kommuner.

Källa: Enkäten 2009 och enkäten 2014.

När tabellen studeras horisontellt, det vill säga på kommunnivå, framträder flera intressanta mönster:

1) Fyra kommuner (1, 3, 4, 10) har gått från att endast ha gjort *annat* 2009 till att plocka fram ett ungdomspolitiskt handlingsprogram 2014.

2) Tre kommuner (26, 28, 30) som också endast gjort *annat* 2009 har inte lyckats åstadkomma något ytterligare till 2014. Deras ungdomspolitiska arbete verkar således inte ha fått särskilt stort genomslag.

3) Sju kommuner (5, 8, 13, 15, 20, 24, 29) hade åstadkommit minst fyra aktiviteter redan 2009 och låg således tidigt i framkant med konkreta förändringar av ungdomspolitiken.

4) Tre kommuner (9, 22, 31) har kommit långt i sitt arbete mellan 2009 och 2014. De hade inte genomfört några förändringar 2009, men flera 2014.

Studeras tabellen istället vertikalt hittar vi följande mönster:

1) De flesta kommuner som har tagit fram någon form av barn- och ungdomspolitiskt dokument har *antingen* ett ungdomspolitiskt handlingsprogram *eller* ett annat strategiskt dokument (19 av 25).

2) Sju kommuner (3, 4, 7, 9, 10, 12, 27) har tagit någon form av strategiskt beslut kring barn och unga (kolumn 1–3) men inte tillsatt några resurser för ändamålet överhuvudtaget (kolumn 4–7).

Rutinerade Luppkommuner (3–5 deltaganden) har, logiskt nog, lyckats åstadkomma mer i sitt ungdomspolitiska arbete än mindre rutinerade Luppkommuner (1–2 deltaganden). De har i genomsnitt genomfört 1,9 insatser jämfört med 1,1 för de mindre rutinerade. Den största skillnaden i genomförda insatser är att inga orutinerade kommuner har tagit fram ungdomspolitiska handlingsprogram, betydligt fler hänvisar istället till *annat*.

Fler kommuner har över tid initierat ungdomspolitiska satsningar *utan* politiskt beslut bakom (från 30 procent till 62 procent)¹. I antal kommuner räknat handlar det om 14 stycken respektive 31 stycken. Nedan följer några exempel:

1) **Aktiviteter och arrangemang** – Dessa planeras och initieras ofta helt eller delvis av ungdomar och har Luppundersökningen som utgångspunkt, ibland utan ett specifikt resultat. Detta stämmer väl överens med undersökningen 2009.

2) **Nätverk och organisering** – Här avses olika typer av grupper eller sammanslutningar, huvudsakligen för ungdomar, men som kan innehålla olika parter med olika kompetens och inflytandemöjligheter. Exempel är ungdomsforum, ungdomsråd, ungdomsteam, tjänstemannaforum och elevrådsnätverk

3) **Omsättning av Luppresultat** – Ett flertal kommuner nämner hur resultaten leder till utvecklingsarbete på nivåer där det inte behövs politiska beslut och är inom ramen för befintlig budget. En del av arbetet kan ske på fritidsgårdar, men kan också inledas på förvaltningschefsnivå.

En större andel kommuner har över tid sett att Lupp bidrar till ökad sektorsövergripande samverkan kring ungdomsfrågor (från 54 procent till 71 procent). Återigen spelar graden av Lupperfarenhet roll: 79 procent av de rutinerade kommunerna ser en ökad samverkan, jämfört med 47 procent av de mindre rutinerade. Samverkan tenderar således att ta tid.

När kommunerna ombeds exemplifiera *på vilket sätt* det märks att Lupp har bidragit till sektorsövergripande samverkan ges väldigt få konkreta exempel, alltså vilken effekt Lupp haft i detta avseende. Istället nämner man huvudsakligen *att* man har skapat förvaltningsövergripande lednings-, styr- och arbetsgrupper kring ungdomsfrågor eller på annat sätt har tagit ett bredare grepp om ungdomsfrågorna i kommunen. Detta stämmer väl överens med undersökningen 2009.

Diskussionen om effekten av Lupp uppkommer dock när kommunerna resonerar kring varför Lupp *inte* har bidragit till sektorsövergripande arbete kring ungdomsfrågor. Här nämner flertalet att ett sådant arbete *redan var* etablerat och inte har med själva undersökningen att göra. Någon menar att orsakssambandet snarare är omvänt, det vill säga att en god samverkan ledde till att genomföra undersökningen. Några kommuner menar att det är för tidigt att svara på frågan.

Kommuner som de facto diskuterar avsaknad av samverkan kring Lupp gör det i princip uteslutande i relation till kommunen, inte till undersökningen eller arbetet som sådant. Det handlar framför allt om bristande intresse hos chefer och politiker, vilket stämmer väl överens med 2009. Dålig förankring, otydlig arbetsfördelning och att en förvaltning ”äger” Lupp-undersökningen anfördes i viss grad 2009, men har ingen särskilt framträdande roll 2014.

¹ Här bör dock noteras en hög andel som 2009 svarade vet ej och ett internt bortfall 2014 (ej medräknade här), vilket gör att siffrorna bör tolkas med försiktighet.

Framgångsfaktorer med Lupp

När kommunerna själva analyserar framgångsfaktorer i sitt Lupp arbete framkommer flera tydliga mönster. Två aspekter som de allra flesta kommuner berör på ett eller annat sätt både 2009 och 2014 är *planering* och *förankring*.

Planering handlar övergripande om att fördela ansvar och organisera arbetet i processens alla led. Det innebär således att samordnaren har tät kontakt med såväl politiker, förvaltningar och skolor samt har en förmåga att ta ett helhetsperspektiv kring Lupp i kommunen.

Förankring innebär att få politiker och tjänstemän att inse vikten av Lupp, i syfte att få till stånd ett politiskt beslut kring deltagandet och att tjänstemän sedan driver processen framåt. Även skolorna och ungdomarna behöver involveras på ett tidigt stadium för att säkerställa att datainsamlingen går friktionsfritt. Här bör särskilt noteras att den enskilt största *svårigheten* med att genomföra Lupp upplevs vara just datainsamlingen i skolorna, varpå planering och förankring inte nog kan understrykas. Därutöver är *en positiv inställning* hos nyckelpersoner en viktig aspekt i sammanhanget. Om denna saknas kan fasen efter genomförandet bli tungrodd och processen riskera att avstanna, trots politiska beslut.

Två andra framgångsfaktorer som lyfts fram i ungefär lika stor utsträckning, dock inte lika hög som ovanstående, är *uppföljning* och *professionell analys*.

Uppföljning, som framkom som framgångsfaktor även 2009, handlar dels om kontinuitet, dels om spridning av resultatet. Flera kommuner nämner att återkommande undersökningar skapar kontinuitet och långsiktighet. Vetskapen om att Lupp ska göras igen skapar nyfikenhet och vilja att förändra genom insatser och åtgärder. Återigen syns betydelsen av planering och förankring. Spridning av resultatet är centralt i den meningen att det sätter ungdomspolitiken i fokus och ger frågan legitimitet. Spridningen bör ske på sådant sätt att diskussion och reflektion uppmuntras.

Professionell analys är en fjärde framgångsfaktor, den var dock inte särskilt framträdande 2009. Kommunerna menar att en forskare eller konsult ger frågan ökad dignitet, särskilt med en väl genomarbetad analys och rekommendationer till insatser/åtgärder. Detta är som tidigare nämnts en resursfråga, men de kommuner som har anlitat en extern part är med något enstaka undantag nöjda med det vägvalet. Några lyfter också fram fördelen med att involvera samma personer vid en eventuell uppföljning.

Slutsatser och rekommendationer

Kommunerna är överlag mycket nöjda med Lupp. De är i det närmaste enhälligt positiva (såväl 2009 som 2014) till Lupp som *verktyg* i det lokala barn- och ungdomspolitiska arbetet samt med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhälles stöd till kommunerna under processen rent generellt. Samma utbredda tillfredsställelse finns med tidpunkten och tidsramen för datainsamlingen. Lupp bidrar även i många fall till förändringar av den kommunala ungdomspolitiken (från 75 procent 2009 till 86 procent 2014). Detsamma gäller för ökad sektorsövergripande samverkan kring ungdomsfrågor (från 54 procent 2009 till 71 procent 2014). I båda fallen syns alltså en positiv utveckling över tid.

Tre av fyra är nöjda med hur kommunen *arbetar* med Luppundersökningen men en av fyra är missnöjd, såväl 2009 som 2014. I dessa fall är man således nöjd med verktyget och stödet från statligt håll, men missnöjd med hur undersökningen används i praktiken på kommunal nivå. Denna grupp är av särskilt intresse när rekommendationer avslutningsvis ska ges. Utvärderingen visar att man i dessa kommuner tenderar att:

- 1) ha haft liten eller ingen användning av Lupp rapporten.
- 2) inte ha etablerat sektorsövergripande samverkan kring ungdomsfrågor.
- 3) inte ha lyckats förändra barn- och ungdomspolitiken i kommunen.

Utvärderingen visar att sex av tio är i behov av analysstöd efter att datainsamlingen är klar. Kommunernas behov är konstant över tid trots att deras Lupperfarenheter ökar. Behovet är lika stort oberoende av kommunernas geografiska placering och storlek. Små kommuner saknar dock ofta kompetens för att kunna göra analysen internt, vilket kräver åtminstone grundläggande statistisk kompetens och förmåga att sortera och bearbeta data. Därutöver saknas ekonomiska resurser för att anlita extern part. Dessa kommuner hamnar således i ett dilemma. En hel del kommuner verkar föredra att analysen förläggs internt, medan en del hellre ser att den utförs av en utvärderare, forskare eller konsult. Resultaten visar att de som väljer att involvera extern part i någon form tenderar att i större utsträckning få användning av rapporten.

Oavsett vägval finns flera risker med bådadera, vilket man bör vara medveten om inför beslutstagandet. Att sköta analysarbetet internt kräver som ovan nämnts särskild kompetens. Om denna saknas riskerar datamaterialet att bli tolkat på ett felaktigt sätt och i förlängningen möjligen leda till felaktiga strategiska beslut i ungdomspolitiken. Även om kompetensen finns är det nödvändigt att resonera kring vilken del av den kommunala förvaltningen som ska ha ansvaret. Uppdraget förläggs sannolikt på en förvaltning eller hos kommunledningens stab (eller liknande). Risken med att placera uppdraget på till exempel kultur- och fritidsförvaltningen är att Lupp kan uppfattas "tillhöra" en särskild del av kommunen och resultaten kan tendera att fokusera på kultur-/fritidsfrågorna snarare än helheten, vilket kan leda till implementerings- och legitimitetsproblem. Att placera uppdraget hos kommunledningen löser möjligen problemet till viss del men det kan fortfarande vara bekymmersamt att "bedöma sig själv", varpå en extern part kan vara att föredra.

Den externa parten har sannolikt den specialistkompetens, såväl ämnesmässigt som statistiskt, som saknas internt. En annan fördel är att man undviker svårigheten med att "vara för nära resultaten". Nackdelen med extern part är huvudsakligen att denne saknar viss kunskap om kommunen som kan vara värdefull i analysen, till exempel att en fritidsgård lagts ned eller att en skola har fått flytta vissa elever till en annan. Därför är det särskilt viktigt att en extern part och kommunens samordnare har ett tätt samarbete där den senare har möjlighet att komma med konstruktiva synpunkter i analysarbetet.

Dessutom är det av stor vikt att avtalet utformas på ett sätt som säkerställer att produkten levereras med det upplägg och de redovisningar som önskats.

Om analysen bör skötas internt eller externt är ett beslut som bäst fattas utifrån kommunspecifika förutsättningar och villkor. De rekommendationer som ges gäller ökad analytisk kompetens *oberoende av* vem som utför rapportskrivandet. I övrigt utgår rekommendationerna från det som identifierats som framgångsfaktorer (se kapitel 6) men dessa utvecklas till mer konkreta handlingar. En del av rekommendationerna kräver inga särskilt avsatta resurser, utan handlar i huvudsak om nytt arbets- och förhållningssätt. I de fall resurser krävs tillstöter givetvis en extra dimension för möjligheten till genomförande.

Rekommendation vid intern analys

- *Säkerställa att kunskap i statistisk programvara eller grundläggande statistik finns i kommunen*

Intresset och viljan att bearbeta datamaterialet är stor från kommunalt håll. De flesta kommuner är nöjda med W-Lupp men verktyget saknar samtidigt en del viktiga funktioner, exempelvis möjlighet att konstruera tabeller/figurer, göra överskådliga jämförelser över tid samt plocka ut snabbrapporter. Här kan samtidigt tilläggas att variablerna varken är bearbetningsbara (omkodning) eller möjliga att slå ihop (index), vilket försvårar ett flertal relativt enkla men illustrativa sätt att presentera data. Kommuner som gör analysen internt bör säkerställa att de har kunskap att göra de analyser som krävs för att besvara de frågeställningar som finns.

Rekommendationer vid extern analys

- *Utöka regionala samarbeten*

Lupp har i huvudsak varit en kommunal angelägenhet, men de senaste åren har ett fåtal regioner (län) etablerat samarbeten kring Lupp. Involverade kommuner och regioner påtalar ett flertal fördelar, varav en är gemensamma ekonomiska resurser och utökad samlad kompetens. Samtliga regioner har kunnat uppdra analysen till extern part (lärosäten), vilket framför allt gynnar mindre kommuner. Tillgången till analytisk kompetens ökar således utan att ta oproportionerligt stora resurser i anspråk.

Att ingå i ett regionalt samarbete innebär självfallet *någon* form av investering för kommunen, men förutom en professionell analys finns ett flertal andra fördelar som dessutom berör utvärderingens resultat i andra avseenden:

- 1) Ökade möjligheter till jämförelser med närliggande kommuner.
- 2) Bättre förutsättningar till samverkan i ungdomsfrågor.
- 3) Ökad dignitet och legitimitet för ungdomspolitikerna.
- 4) Minskad sårbarhet beroende på enskilda eldsjälar i kommunerna.

En potentiell nackdel med rekommendationen är att det kommunala inflytandet över innehållet i rapporten försvagas och att den får ett i huvudsak regionalt fokus med regionala perspektiv i centrum. Ett regionalt samarbete bygger således på att den regionala aktören är lyhörd för de enskilda kommunernas intressen.

De kommuner som inte har möjlighet att delta i ett regionalt samarbete kan tänkas inleda eget samarbete med en forskare eller en konsult, men där arbetsuppgifterna fördelas på något sätt mellan parterna. Utvärderingen visade tydligt att kommuner med sådana erfarenheter är mycket nöjda, men ger inte svar på hur ansvars- och arbetsfördelningen konkret är upplagd. Oavsett vilket borde detta arbetssätt innebära mindre kostnader för rapporten.

Fem nycklar i utvecklingsarbetet

Utvärderingen pekar på flera utvecklingsområden. Det gäller såväl före och under undersökningen som efter avslutad undersökning. Nedan listas fem punkter som bedöms vara särskilt betydelsefulla för kommunernas fortsatta arbete. Vissa kommuner arbetar redan utifrån dessa principer, vilket bör ses som ett gott betyg åt dem. För de kommuner som ännu inte gör det så finns det anledning att se över hur dessa kan implementeras.

- *Före undersökning - förankra på nämndnivå*

I princip samtliga kommuner förankrar Lupp i kommunstyrelsen, men endast ett fåtal i samtliga nämnder. Erfarenheter visar att sådan djupgående förankring i många fall underlättar genomförande och uppföljning. Förankring nämns som en av kommunernas egna framgångsfaktorer. En lyckad förankring tar dock mycket tid och resurser i anspråk, vilket relativt ofta underskattas och missbedöms.

- *Före och under undersökningen - förstärk datainsamlingsprocessen*

Den enskilt största svårigheten med att genomföra Lupp upplevs vara relaterad till skolan och datainsamlingen. Ett flertal kommuner stöter på problem, vilket i värsta fall kan leda till att data inte går att analysera på ett trovärdigt sätt. Planering är ett nyckelord i detta sammanhang, vilket även är en av kommunernas framgångsfaktorer. Datainsamlingen tenderar att bli lyckad i de fall kommunikationen och samarbetet med skolorna fungerar. Det handlar om att vara ute i god tid och etablera en sund relation för att få tillgång till den för datainsamlingen nödvändiga skolmiljön. Många kommuner tar upp praktiska problem med informationsspridning och att få lärare och rektorer intresserade.

- *Efter undersökningen – säkerställ återkopplingen till unga*

Visserligen sprider 3 av 4 kommuner rapporten på ett eller annat sätt till ungdomarna. Här kan dock argumenteras för att den part som är föremål för undersökningen i *samtliga fall* ska få ta del av resultaten.

- *Efter undersökningen – säkerställ uppföljning*

I dagsläget finns 35–40 kommuner som har genomfört Lupp senast 2008, men sedan valt att stå utanför Lupp. Dessa är till stor del oerfarna Luppkommuner (1–2 deltaganden). Utvärderingen visar att erfarna Luppkommuner (minst 3 deltaganden) åstadkommer betydligt mer i sitt lokala ungdomspolitiska arbete. Vikten av regelbunden uppföljning kan således inte nog understrykas. Uppföljning lyfts dessutom fram som en framgångsfaktor av kommunerna själva.

- *Före och efter undersökningen - ställ krav på rekommendationer i rapporten*

De allra flesta Luppporter innehåller sammanfattande slutsatser och reflektioner, men alltför få saknar förslag till insatser och åtgärder som kan driva den lokala ungdomspolitiken framåt. Oavsett om rapporten produceras internt eller externt är det av stor vikt att beslutsfattare får ta del av tankar och idéer som kan omsättas i konkret handling. Rekommendationerna bör dock vara på lämplig konkretionsnivå: Är de för generella riskerar de att upplevas som otydliga och svårigenomförbara. Är de för specifika riskerar de att inte ta hänsyn till kommunspecifika förutsättningar och villkor som rapportförfattaren kan sakna kunskap om. Ett tänkbart alternativ är att utarbeta *förbättringsområden* där kommunerna med sin expertkunskap själva kan vara delaktiga i utarbetandet av konkreta åtgärdsförslag.

BILAGA 1

Metod och tillvägagångssätt

Enkäten 2009 skickades till samtliga kommuner som genomfört Luppundersökningen under åren 2003–2008. Dessa var 96 till antalet, men tre av dem saknade kontaktuppgifter varpå enkäten i praktiken gick ut till 93 kommuner. Enkäten 2009 genomfördes digitalt och besvarades i princip uteslutande av kommunernas Luppsamordnare eller kontaktpersoner för arbetet. Efter första utskicket sändes en påminnelse ut via e-post, och därefter gjordes en andra påminnelse via telefon. Det var 87 kommuner som besvarade enkäten, men två ströks på grund av för högt internt bortfall. Svarsfrekvensen blev 91 procent (85/93).

Enkäten 2014 skickades ut till samtliga kommuner som genomfört Luppundersökningen under åren 2010–2013. Det innebar totalt 106 kommuner. Av dem fullföljde 70 kommuner enkäten som därmed fick en svarsfrekvens på 66 procent (70/106). Enkäten genomfördes digitalt och skickades till de personer som i Luppansökan uppgavs som kommunens kontaktperson. Två påminnelser gick ut, båda som mejl. Inga påminnelser gjordes per telefon som vid utvärderingen 2009.

Svarsfrekvensen från 2009 (91 procent) är mycket tillfredsställande och det empiriska underlaget kan därför sägas ha hög legitimitet och trovärdighet. Svarsfrekvensen från 2014 (66 procent) är betydligt lägre, men ändå högre än många nationella och rikstäckande studier som brukar generera mellan 50- och 60-procentiga svarsfrekvenser. Trots den relativt höga svarsfrekvensen är det ändå på sin plats att genomföra en bortfallsanalys, i syfte att kontrollera huruvida vissa kategorier av kommuner är underrepresenterade i studien, vilket kan göra resultatet skevt.

Bortfallsanalysen består inte av traditionella variabler såsom kön och ålder, utan istället av geografisk hemvist och antal deltaganden i Lupp. Information saknas för andra variabler i urvalet.

Tabell 11. Bortfallsanalys: Antal Luppdeltaganden

	Antal Luppdeltaganden (antal kommuner)					Antal Luppdeltaganden (%)				
	1 gång	2 gånger	3 gånger	4 gånger	Totalt	1 gång	2 gånger	3 gånger	4 gånger	Totalt
Urval	28	50	16	12	106	27	47	15	11	100
Svarande	16	31	13	10	70	23	44	19	14	100

Tabellen visar att kommuner som har större erfarenhet av Lupp (3 eller fler deltaganden) tenderar att svara i något större utsträckning än kommuner med mindre erfarenhet (1–2 deltaganden). Möjligen beror detta på att mer erfarna kommuner ser en något större betydelse av att besvara enkäten, samt har en tätare koppling till avsändaren (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor). Skillnaderna är relativt små och båda grupperna är således väl representerade i studien. De bedöms därmed inte påverka studiens resultat i någon nämnvärd utsträckning.

Datamaterialet 2014 har en tonvikt vid kommuner hemmahörande i regioner (län) som har etablerat ett regionalt samarbete kring Lupp: Gävleborgs län (10 av 10 svar), Kalmar län (9 av 11) och Dalarnas län (8 av 11). Dessa har i huvudsak en mycket hög svarsfrekvens, vilket kan hänga samman med att kommunerna i och med det regionala samarbetet har etablerat ett Lupparbete som är väl förankrat och (relativt sett) långt fortskridet, vilket torde frambringa ett särskilt ansvar för att svara på enkäten.

Västra Götalands län har flest antal svarande kommuner (11 av 17) och en svarsfrekvens på 65 procent. Men, med tanke på att länet hyser 49 kommuner är dock länet i sig inte särskilt väl representerat i denna utvärdering. Samma tendens gäller för övriga två storstadslän:

1) Skåne län – Svarsfrekvens på 60 procent men endast 5 av 33 kommuner har gjort Lupp under åren 2009–2013.

2) Stockholms län – Svarsfrekvens på 20 procent, men endast 5 av 26 kommuner har gjort Lupp dessa år.

Detta kan ställas i relation till att 52 procent av landets kommuner *någon gång* under årens lopp har genomfört Luppundersökningen.

Datafilerna som utvärderingen baseras på har tillhandahållits av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Statistikprogrammet SPSS har använts vid bearbetning och analys av resultaten. Frågor med fasta svarsalternativ har omkodats. Till exempel, svaren *mycket nöjd* och *ganska nöjd* blir tillsammans *nöjd*. Detta är nödvändigt för utvärderingens trovärdighet vid bivariat analys samt när antalet svarande är relativt litet. I annat fall kan en eller några respondenter motsvara flertalet procentenheter. Risken med sammanslagning av svarsalternativ är dock att nyansskillnader försvinner. Till exempel kan 80 procent i enkäten 2009 och 2014 vara *nöjda* med Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors stöd under processen, men 10 procent 2009 och 70 procent 2014 kan vara *mycket nöjda*, vilket innebär en avsevärd skillnad. I dessa fall uppmärksammas läsaren i löpande text. Samtliga korstabuleringar är statistiskt signifikanta på 95-procentsnivån.

BILAGA 2

Tolkning av statistiska data

Ett flertal frågor i enkäten, som ligger till grund för denna utvärdering, är bedömningar av något, exempelvis hur nöjd man är med något. I sammanhanget bör poängteras att nöjdhet påverkas av vilka initiala förväntningar och kravbilder som finns. Någon som har låga förväntningar har lättare att bli nöjd med något, jämfört med någon med höga förväntningar. Den aktuella enkäten mäter nöjdheten men inte förväntningarna som respondenten hade, vilket gör dessa svåra att uttala sig om och förhålla sig till. Läsaren bör därmed vara medveten om att vara nöjd således kan innefatta ett brett spektra av uppfattningar och förhållningssätt. Man bör dessutom alltid inta ett kritiskt förhållningssätt och ställa sig frågorna "varför då?" och "vad är detta ett uttryck för?" när nöjdheten eller avsaknaden av densamma ska tolkas och försöka förstås.

En central aspekt av uppdraget består i att göra jämförelser över tid, mellan 2009 och 2014. Här bör läsaren vara uppmärksam på att deltagande kommuner i enkäten 2009 och 2014 i hög grad är *olika* kommuner, vilket gör det något problematiskt att tala om *förändring* över tid. Knappt hälften av deltagande kommuner 2014 deltog 2009. Det kan visserligen ske en förändring, men om gruppernas sammansättning inte är densamma är det möjligt att en eventuell förändring hänger samman med sammansättningen snarare än att en viss indikator har förbättrats eller försämrats. Ovanstående problematik bör vara närvarande i alla diskussioner som förs kring resultaten i de empiriska kapitlen.

När det kommer till kvantitativa undersökningar är det ofta lätt att glömma bort vad som "finns bakom" de mängder av procenttal som redovisas. Enskilda kommuners öden, som siffrorna representerar, riskerar därmed att komma i skymundan. Låt säga att 80 procent 2014 klarar sig utan stöd från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor i analysarbetet, och att detta representerar en klar förbättring från 2009 då motsvarande värde var 65 procent. Resultatet i sig är givetvis positivt, men samtidigt innebär det att var femte kommun (i aktuell undersökning motsvarar det 14 kommuner) *inte* klarar sig utan stöd. Det finns således alltid utrymme för förbättringar, i synnerhet i relation till de nationella ungdomspolitiska mål som slår fast att *alla* ungdomar har rätt till sunda uppväxtvillkor. För att nå dit krävs sannolikt, bland mycket annat, att samtliga kommuner kan analysera sina resultat på ett fruktbart sätt.

Vissa tabeller är systematiserade på kommunnivå. Varje enskild kommun ges en siffra i syfte att kunna följa dess utveckling i olika avseenden på ett smidigt sätt. Läsare bör observera att exempelvis kommun 10 i två tabeller inte nödvändigtvis är samma kommun. Det går således inte jämföra en enskild kommuns resultat för samtliga tabeller. Tabellerna har istället som primärt fokus att dela in kommuner i olika kategorier.

BILAGA 3

Luppenkäten

UNGDOMSSTYRELSEN
www.ungdomsstyrelsen.se

Ungdomsstyrelsen har sedan 2003 erbjudit alla kommuner att delta i Lupp. Nu genomför vi en uppföljning för att få ökad kunskap om vad Lupp har lett till bland de medverkande kommunerna och för att kunna utveckla Ungdomsstyrelsens eget arbete med Lupp.

För att vi ska få en så korrekt bild som möjligt är det viktigt att ta del av alla kommuners erfarenheter, både de som var med för några år sedan och de som varit med nyligen. Det är också viktigt att återge både positiva och negativa lärdomar.

Det går bra att gå in och ur enkäten eller att skicka den vidare till en kollega som bättre kan svara på frågorna. En del frågor är obligatoriska att besvara för att du ska få relevanta följdfrågor.

Hör av dig till oss på Ungdomsstyrelsen om det är något du undrar över.

Maria Billinger 08-566 219 85 maria.billinger@ungdomsstyrelsen.se

1. Hur många gånger har kommunen genomfört Lupp?

- Vet inte
- 1 gång
- 2 gånger
- 3 gånger
- 4 gånger eller fler

2. Markera det alternativ som stämmer bäst in på dig:

- Jag var kontaktperson under arbetet med Lupp-enkäten och har samordnat arbetet med Lupp
- Jag var kontaktperson under arbetet med Lupp-enkäten, men har inte samordnat arbetet med Lupp
- Jag blev kontaktperson efter det att enkäten var genomförd, men är insatt i Lupparbetet
- Jag blev kontaktperson efter det att enkäten var genomförd och har liten kunskap om Lupp
- Annat
-

3. Fanns förankring i kommunstyrelsen om att Lupp skulle genomföras?

- Ja
- Nej

4. I vilken eller vilka nämnder fanns förankring om att Lupp skulle genomföras i kommunen?

5. I vilka grupper lyckades ni bäst med ert förankringsarbete?

-
- Ungdomar
- Skolor

- Politiker
 - Förvaltningar
 - Annat
-

6. Vilka grupper var svårast att nå i ert förankringsarbete?

- - Ungdomar
 - Skolor
 - Politiker
 - Förvaltningar
 - Annat
-

7. Skedde någon förändring i ert förankringsarbete från den första undersökningen? Om ja, hur då?

-
-
-
-

8. Har ni haft nytta av broschyren Manual för Lupp?

- Ja
- Nej

Ej använt/visste inte att den fanns

9. Är det något med manualen som du anser kan förbättras? Vadå?

10. Vad anser ni om Ungdomsstyrelsens stöd inför och under genomförandet av enkäten?

- Vi fick det stöd som vi behövde
- Vi fick stöd, men hade behövt mer
- Vi fick stöd, men var missnöjda
- Vi efterfrågade stöd, men fick inget
- Vi behövde inget stöd förutom de färdiga enkäterna

11. Har ni förslag på hur Ungdomsstyrelsens stöd till kommunerna kan bli under förankringsarbetet?

- Ja
- Nej

12. På vilket sätt kan Ungdomsstyrelsens stöd bli bättre under förankringsarbetet?

13. Har ni förslag på hur Ungdomsstyrelsens stöd till kommunerna kan bli bättre efter att undersökningen är genomförd?

Ja

Nej

14. På vilket sätt kan Ungdomsstyrelsens stöd till kommunerna bli bättre efter att undersökningen är genomförd?

15. Har Ungdomsstyrelsen besökt er kommun under Lupp-arbetet?

Ja, under förankringsarbetet

Ja, efter enkätundersökningen

Nej

16. Hur nöjd är ni med Ungdomsstyrelsens stöd under ert Lupparbete generellt?

Mycket nöjd

Nöjd

Mindre nöjd

Missnöjd

17. Vad var det största svårigheten med att genomföra Lupp i kommunen?

18. Är ni nöjda med att Lupp-undersökningen genomförs på hösten?

Ja

Nej

19. Varför är ni inte nöjda med att Lupp-undersökningen genomförs på hösten?

20. Är ni nöjda med längden på tidsperioden (okt-dec) då undersökningen ska genomföras?

Ja

Nej

21. Varför är ni inte nöjda med längden på tidsperioden (okt-dec) då undersökningen ska genomföras?

22. Har ungdomar involverats i arbetet med Lupp?

- Ja
- Nej
- Vet inte

23. På vilket sätt har ungdomar involverats i arbetet
 kring lupp?

24. Vilka fördelar ser ni med att involvera ungdomar i Lupparbetet?

25. Vilka är de intressantaste resultaten från Luppundersökningen?

26. Anser ni att Ungdomsstyrelsen borde hjälpa till i analysarbetet?

Ja

Nej

27. På vilket sätt skulle Ungdomsstyrelsen kunna hjälpa till i analysarbetet?

28. Har ni använt data från tidigare Luppundersökningar och gjort jämförelser över tid?

Om ni gjort Lupp flera gånger.

Ja

Nej

Vet inte

Vi har bara gjort Lupp 1 gång

29. Varför har ni inte gjort jämförelser med tidigare Luppundersökningar i kommunen?

30. Har W-lupp kommit till användning?

(flera alternativ är möjliga)

-
-

Vet inte vad W-Lupp är

Nej

Av elever i skolan

Av tjänstemän i kommunens arbete efter rapporten var klar

Av politiker kommunens arbete efter rapporten var klar

Till rapporten

Annat

31. Har ni några förslag till förbättringar av W-lupp

Ja

Nej

32. Hur kan W-lupp förbättras?

- -
-
-

33. Vilka typer av rapporter har ni tagit fram efter Lupp-undersökningen?

(flera alternativ är möjliga)

Populärversion
med bara de viktigaste
observationerna

Mer omfattande rapport (med större delar av undersökningen)

Vi har inte gjort någon rapport

Vet inte

34. Vem skrev rapporten/rapporterna?

(flera alternativ möjliga)

Vet inte

Internt av oss på förvaltningen/i kommunen

Externt av en privat konsult

Av en forskare vid högskola/universitet

35. Vilket av följande alternativ tycker ni stämmer bäst in på hur ni använt kommunens Lupp-rapport/rapporter?

Vi har haft stor användning av rapporten

Vi har haft användning av rapporten

Vi har haft liten användning av rapporten

Vi har inte haft någon användning av rapporten

Vet inte

36. Vilka områden valde kommunen att lyfta fram i rapporten/rapporterna?

(flera alternativ är möjliga)

- Fritid
 - Skola
 - Politik
 - Samhälle och inflytande
 - Trygghet
 - Hälsa
 - Arbete
 - Framtid
 - Annat
-
-

- Samtliga

37. Till vilka grupper har ni aktivt spridit Lupp-resultaten?

(flera alternativ är möjliga)

- Ungdomar
- Lärare
- Rektorer
- Politiker
- Förvaltningar

- Ungomsorganisationer
- Föreningar
- Andra aktörer
- Vi har inte gjort några spridningsinsatser

38. Vad anser ni om Ungdomsstyrelsens stöd efter det att rapporten var färdig?

- Vi fick det stöd som vi behövde
- Vi fick stöd, men hade behövt mer
- Vi fick stöd, men var missnöjda
- Vi efterfrågade stöd, men fick inget
- Vi behövde inget stöd förutom de färdiga enkäterna

39. På vilket sätt har ni spridit resultaten i kommunen?

40. Har Lupp bidragit till några förändringar av ungdomspolitiken i kommunen?

-
- Ja
- Nej

41. Vad har Lupp bidragit till?

- (flera alternativ är möjliga)
-
-
- Ungdomspolitiskt handlingsprogram
- Annat strategiskt dokument
- Kommunala mål för ungdomspolitiken
- Mer personal som arbetar strategiskt med ungdomsfrågor
- Mer personal som arbetar med ungdomar

- Mer resurser till olika projekt som rör ungdomar
 - Mer resurser till lokaler och mötesplatser för ungdomar
 - Annat som Lupp har bidragit till
-

- Inget, Lupp har inte bidragit till något

42. Har Lupp bidragit till ökad sektorsövergripande samverkan kring ungdomsfrågor inom kommunen?

- Ja
- Nej

43. På vilket sätt märks det att Lupp bidragit till ökad sektorsövergripande kring ungdomsfrågor inom kommunen?

44. Har Lupp t.ex. bidragit till att förvaltningar, fritidsgårdar och skolor har genomfört satsningar på ungdomar utan politiskt beslut?

- Ja
- Nej

45. Varför har inte Lupp bidragit till ökat sektorsövergripande arbete kring ungdomsfrågor inom kommunen?

46. På vilket sätt har Lupp bidragit till satsningar på ungdomar utan politiska beslut?

47. Hur nöjd är ni med kommunens arbete med Lupp generellt?

Mycket nöjd

Nöjd

Missnöjd

Mycket missnöjd

48. Hur nöjda är ni med Lupp som verktyg generellt?

Mycket nöjd

Nöjd

Missnöjd

Mycket missnöjd

49. Är ni nöjda med frågorna i Lupp-enkäten?

-
-
-

Ja

Nej

50. Varför är ni inte nöjda med frågorna i Lupp-enkäten?

-
-

51. Har genomförandet av Lupp på något sätt påverkat kommunen negativt?

Ja

Nej

52. På vilket sätt har genomförandet av Lupp påverkat kommunen negativt?

53. Har ni sett några markanta förändringar i resultatet från tidigare Lupp-enkät?

-

- Nej
- Ja, vi har sett positiva förändrar
- Ja, vi har sett negativa förändringar

54. Inom vilka områden har markanta positiva förändringar skett?
 (flera alternativ är möjliga)

- Fritid
 - Skola
 - Politik
 - Samhälle och inflytande

 - Trygghet
 - Hälsa
 - Arbete
 - Framtid
 - Annat
-

55. Är det någon eller några särskilda insatser som kan tänkas ligga bakom de positiva förändringarna?

-
-
-

56. Inom vilka områden har markanta negativa förändringar skett?
 (flera alternativ är möjliga)

- Fritid

- Skola
 - Politik
 - Samhälle och inflytande

 - Trygghet
 - Hälsa
 - Arbete
 - Framtid
 - Annat
-

Nu är du strax klar men först några frågor om Lupp och kommunens jämställdhetsarbete.

57. I vilken utsträckning har ni fokuserat på likheter och skillnader

mellan tjejer och killar i Luppresultatet?

-
-

- Mycket hög
- Ganska hög
- Ganska låg
- Mycket låg
- Vet inte

58. I vilken utsträckning har ni haft användning av Lupp-rapporten i

kommunens jämställdhetsarbete?

- Mycket hög
- Ganska hög
- Ganska låg
- Mycket låg

Vet inte

59. Har arbetet med Lupp resulterat i några särskilda satsningar för att främja jämställdhetsarbetet för unga i kommunen?

Nej

Ja (utveckla gärna)

60. Saknar ni några frågor i Luppen som kan hjälpa er i ert jämställdhetsarbete?

Nej

Ja (utveckla gärna)

61. Vilka är era framgångsfaktorer för att lyckas med Lupp? Vi är intresserade att få ta del av allt från planering, beslut, åtgärder och eventuell uppföljning.

Nu är du färdig med enkäten! Vi tackar för din medverkan! Genom att klicka "Nästa" stänger du enkäten och det går då inte längre att lämna några svar.

Vill du senare kunna fortsätta arbeta med enkäten stänger du bara det här fönstret nu. Dina svar finns kvar och du fortsätter här nästa gång du klickar på länken som du har fått.

Maria Billinger 08-566 219 85 maria.billinger@ungdomsstyrelsen.se

Referenser

Ungdomsstyrelsen (2010). *Lupp på allas läpp. Utvärdering av projektet Lupp*.
Ungdomsstyrelsen: Stockholm.

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) 2014

text Maria Billinger

språkgranskning Ingrid Bohlin

omslag Cristián Serrano

omslagsfoto Per Hanstorp

tryck ABA Kopiering AB

distribution Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF)

Box 17801, 118 94 Stockholm

webbplats www.mucf.se, *e-post* info@mucf.se

tfn 08-566 219 00, *fax* 08-566 219 98

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Vi tar fram kunskap om ungas levnadsvillkor och om det civila samhällets förutsättningar.
Vi ger bidrag till föreningsliv, kommuner och internationellt samarbete.